

СПОМЕНИЦА

**ЗА ФОРМИРАЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА
НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ**

С К О П Ј Е, 1968

Главен уредник: акад. Ѓорѓи Филиповски, опрема: Нико Този, коригирале: Елена Павлова и Ружица Димишковска, фотографии: Благоја Диков, Ацо Ивановски, Киро Георгиевски, фото служба „Нова Македонија“ и Секретаријатот за информации на ИС на СРМ фото – Славе Касапинов, тираж: 1.000 примероци; печатено во Графичкиот завод „Гоце Делчев“ – Скопје, 1968 г.

СОДРЖИНА

I. Усвојување на Законот за Македонската академија на науките и уметностите

Експозе на Никола Минчев, Претседател на Извршниот совет на Собранието на СРМ

Говор на Блаже Конески, пратеник и редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје

Говор на Живко Василевски, Претседател на Просветно-културниот собор на Собранието на СРМ

Говор на Димитар Митрев, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје и член на главниот одбор на ССРМ

Говор на Бошко Станковски, секретар на Извршниот комитет на ЦК СКМ и претседател на Универзитетскиот совет

Говор на Димче Левков, пратеник и редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје

Говори на пратениците М. Зафировски, Г. Митески, К. Урдин, Ц. Милеска и Д. Бојановски

II. Работата на Матичната комисија за избор на првите членови на Македонската академија на науките и уметностите

Именување и состав на Матичната комисија

Работа на Матичната комисија

Избор на првите членови на МАНУ

III. Конституирање на Македонската академија на науките и уметностите

IV. Свечено отворање на Македонската академија на науките и уметностите

Отворање на свеченото заседание со говор на акад. Блаже Конески, претседател на МАНУ

Поздравна реч на Мито Хаџи Василев, претседател на Собранието на СРМ

Поздравна реч на акад. Грга Новак, претседател на ЈАЗУ

Поздравна реч на акад. Велибор Глигорик, претседател на САНУ

Поздравна реч на акад. Јосип Видмар, претседател на САЗУ

Поздравна реч на акад. Васо Бутозан, претседател на АНУБиХ

V. Прием на Македонската академија на науките и уметностите за член на Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ

VI. Одглас од основањето на Македонската академија на науките и уметностите во земјата и странство

VII. Подароци и повелби по повод основањето на Македонската академија на науките и уметностите

VIII. Закон за Македонската академија на науките и уметностите

IX. Статут на Македонската академија на науките и уметностите

Резиме на руски

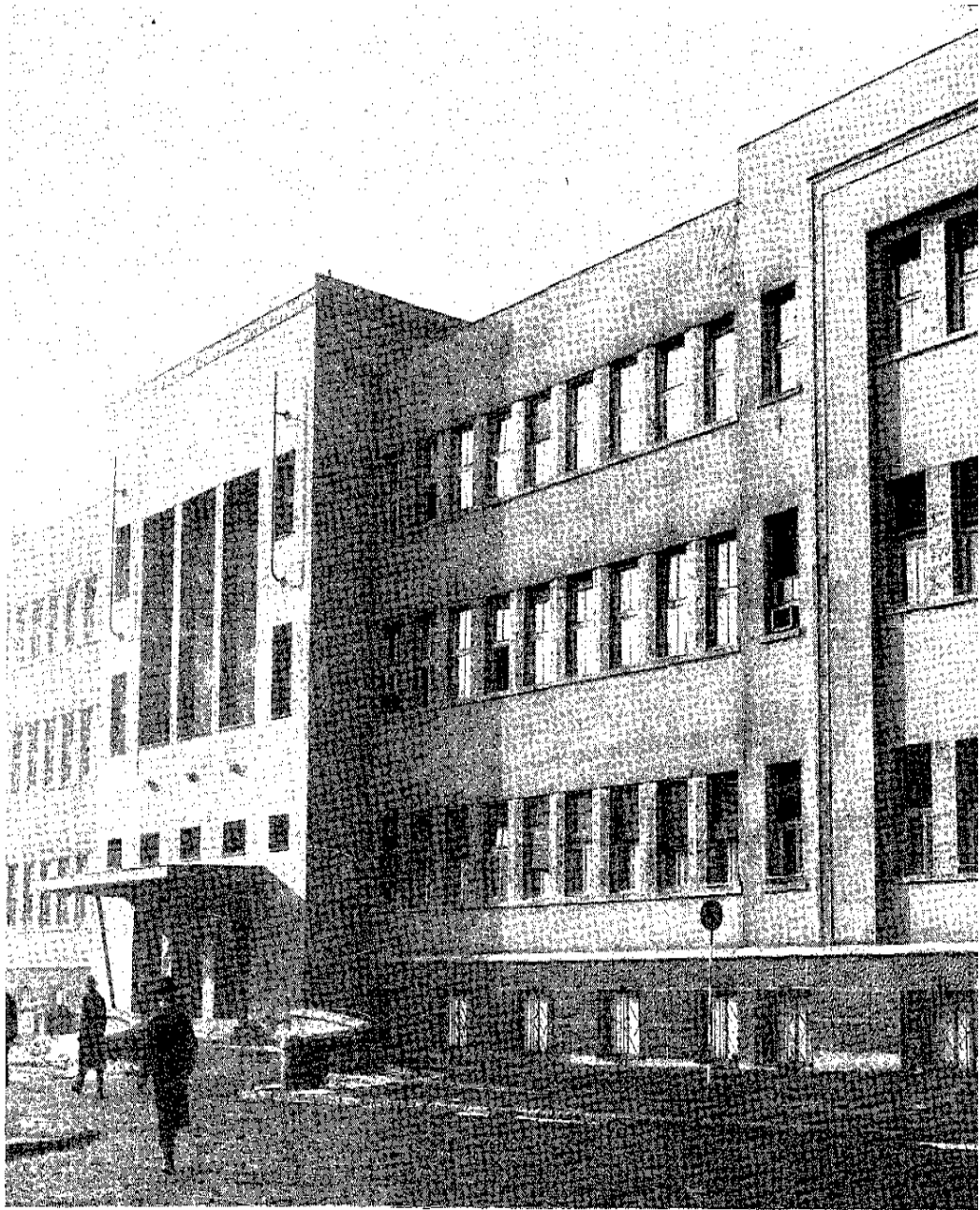
Резиме на англиски

На 23 февруари 1967 година Собранието на Социјалистичка Република Македонија го усвои Законот за Македонската академија на науките и уметностите. На самото заседание на Собранието, како и во нашата широка јавност, едно чувство на свечена ангажираност го следеше тој настан. Беше тоа момент кога едновременно се согледуваа и постигнатите резултати во културниот развиток на македонскиот народ и можностите за негова уште повидна културна афирмација во иднината.

До конституирањето и свеченото отворање на Македонската академија на науките и уметностите, што стана на 9 и 10 октомври 1967 година, една интензивна дејност се управува кон задачите што произлегуваа од Законот. Покрај грижата на претставничките, управните и други тела на СР Македонија, постојаниот контакт со југословенските академии на науките и уметностите го обележа опсегот и значењето на таа дејност.

Оваа споменица, која претставува прва публикација на Македонската академија на науките и уметностите, треба да предложи приказ на формирањето на Академијата и на акциите во самиот почеток на нејзината работа. По сушност, оваа книга вклучува во себе израз на благодарност спрема сите што придонеле за создавањето на Македонската академија, или го поздравиле пријателски тоа создавање, и од друга страна таа вклучува во себе голема желба, со чинот на претставување пред светот да се сврзе непосредно и една плодна соработка меѓу нашата Академија и што поголем број академии и други слични установи во светот.

*Претседателство на Македонската
академија на науките и уметностите*

Зградата на Собранието на СРМ

I. Усвојување на Законот за Македонската академија на науките и уметностите

Законот за МАНУ беше едногласно усвоен на Третата заедничка седница на Републичкиот и Просветно-културниот собор на Собранието на СРМ, одржана на 23. II. 1967 година под претседателство на Видое Смилевски, претседател на Собранието на СРМ.

На седницата беа поканети да присуствуваат: претседателот на Универзитетскиот совет, ректорот на Универзитетот во Скопје, претставници на ЦКСКМ, на Главниот одбор на ССРМ, на Републичкиот совет на синдикатите, и на Здружението на борците, претставници на научни институции, на одреден број производни организации, претставници од областа на уметноста и културата, и др.

Експозе по предлог на Законот за МАНУ поднесе претседателот на Извршниот совет Никола Минчев.

ЕКСПОЗЕ НА НИКОЛА МИНЧЕВ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ИЗВРШНИОТ СОВЕТ НА СОБРАНИЕТО НА СРМ

Другарки и другари пратеници,

Во историјата на секој народ има настани што остануваат трајни и како камен-белези го одбележуваат неговиот развоен пат. Таков еден настан, кој нè исполнува со радост зашто ни сведочи за веќе достигнатиот степен на целокупниот наш развој и кој наедно ни отвора светли перспективи за натамошниот нагорничен ôд, е несомнено основањето на Македонската академија на науките и уметностите.

Предлог-законот за Македонската академија на науките и уметностите, што се наоѓа пред овој висок Дом, не може да се сфати како обичен законски акт. Со него се удираат темелите на една врвна научна институција; тој е толку суштествен и значаен, што со право нашата јавност гледа на него како на настан со длабоко симболично значеше. Основањето на Македонската академија на науките и уметностите, пред сè, претставува своевидна завршница на една етапа од развитокот на нашата Република и потврда за извонредно импресивните резултати што нашиот народ ги оствари во текот на еден период на слободен живот во сите области на човечната дејност.

Претседателството на Собранието на СРМ при усвојувањето на Законот за МАНУ

Додека светот се наоѓаше на прагот на најновата научно-техничка револуција, на изгревот на атомската ера, Македонија, по структурата на своето стопанство, по ослободувањето претставуваше едно во најизразит степен неразвиено аграрно подрачје.

На ваквата структура на производните сили логично се надоврзуваше исклучително ниската образовна структура на населението – со голем број неписмени, со неразвиена мрежа на културни и полно отсуство на научни институции.

Во таквите, извонредно сложени услови, во широко отворените распони меѓу потребите и можностите, беше нужно да се најдат средства и нови патишта и да се смогнат сили за да се надомести она што историјата како маштеа ни го кусела, та заостанатоста да не остане трајна карактеристика.

Колку и да не сме задоволни од достигнатото – и оправдано е што така се поставуваме, зашто сè уште треба да располагаме со многу поголема материјална основа и со далеку поповолна научна и културна структура, ако сакаме да се наредиме дури и во средно развиените земји – сепак, во изминатиот период се извршени големи промени. Целокупната општествена и стопанска структура на

Македонија, нејзините производни сили, општите инфраструктурни услови, квалификационата структура, со еден збор – нејзината слика е веќе суштествено изменета.

Меѓутоа, се чини, дека најголеми и најнеоспорни резултати се остварени во развивањето на онаа широка мрежа од образовни институции, со кои е опфатено скоро целото население. Во основните училишта се опфатени 88% од соодветните генерации, во училиштата од втора степен 37%, а на високите и виши школи во 1966/67 г. се запишани 15.719 студенти. Од основањето на Универзитетот до крајот на минатата учебна година на него дипломираа преку 10.000 студенти. Секоја година нашето општество се збогатува со нови 1.200 млади луѓе со факултетска подготовка. Секоја година се зголемува бројот на лицата со научни звања и се разгранува мрежата од научни и културни институции.

Во овој период израснаа голем број научни работници, чиј придонес за развојот на науката ги надрасна границите на Републиката и кои станаа општопризнати во југословенски рамки и на меѓународен план.

Во областа на уметничкото творештво од година на година сè поголем станува бројот на остварувањата од трајна вредност со кои можеме да се презентираме рамноправно во светот.

Таа историска неопходност – наспоредно да се прават усилби за ликвидирање на тешкото наследство и да се посега по највисоките думети на современото човештво – била секогаш досега присутна и ги обусловувала сите наши настојувања. Оттука, раководна мисла во целата наша досегашна дејност била: наспоредно со борбата за елементарна писменост, со настојувањата за развивање на широка мрежа од школи, да не се запостават усилбите за создавање на врвни образовни, научни и културни институции.

Овие резултати во областа на образованието, науката и културата несомнено одат пред нашиот материјален развој.

Но, ако би требало да се постави прашањето: дали е тоа оправдано – одговорот би можел да биде само потврден. Во нашите долгорочни концепции ние бездруго треба да се определиме за оној развоен пат кој тежиштето го става врз сестраниот развој на човечкиот потенцијал. Таквиот пристап не е само резултат што логично произлегува од нашиот социјалистички општествен систем, во кој човекот и неговата среќа се фокусот на целокупната политика и свесна акција на

заедницата. И една вистински научна анализа за значењето и уделот на факторите за развојот, која би имала за цел да ги оцени нив од аспектот на најекономичната распределба на средствата што стојат на располагање за стопанскиот развој, ќе потврди дека релативно поголемото учество на инвестициите за развојот на човечкиот потенцијал е и од чисто економски причини наполно оправдано. Во прилог на таквата ориентација говори фактот што нашето подрачје располага со малку производствени капацитети и нивното оптимално користење претставува суштествена претпоставка за забрзан развој, како што е и измената на структурата на производството, во смисла на преминување од најниската и средната фаза на доработката во повисока фаза на производи во кој е содржан висококвалификуван труд, услов за подигање на личните доходи и животниот стандард до нивото на поразвиените средини. И едното и другото не може да се оствари без интензивно оквалификување на кадрите и без оптимален развој на научно-истражувачката дејност.

Затоа е наполно оправдано што е и учеството на образованието, науката и културата во националниот доход релативно поголемо во нашата Република.

Но поголемото учество во националниот доход не значи дека на тие области им се задоволени потребите и дека имаат адекватна материјална база во споредба со некои други републики или со странство. Напротив, за нив не се создадени доволни материјални услови. А таквата положба во денешни услови, кога научниот кадар почнува сè повеќе да станува подвижен, да оди од една помалку развиена земја во друга поразвиена, – од што не се ослободени и високо развиените земји – во целина може да претставува одреден проблем. Но, тоа не е случајно: ние не сме биле – и сè уште не сме – во можност тоа да го сториме од објективни причини. Но тешко може да се оспорува дека во целиот повоен период не сме вложувале посебни напори за тоа, расположливите материјални средства приоритетно да ги насочуваме кон задоволувањето на потребите во овие области. И што е уште покарактеристично, се правеле вонредни напори подобро да се организираме и порационално да ги користиме средствата. Меѓутоа, она што најмногу придонесуваше за овие постигања беше стремежот и речиси романтичарскиот жар, со кој сите трудбеници на ова поле се посветуваа на работата.

Во Социјалистичка Југославија, која непрекинато се развива во заедница на рамноправни народи и во општество на еднакви права и услови за работа на

работните луѓе, овие постигања се природен резултат не само на ослободената енергија на македонскиот народ во целина, туку и на творечкиот размав на секоја индивидуа, што го овозможи системот на социјалистичките самоуправни односи.

Досегашните постигања и стварноста на СР Македонија доведе до сè поголема афирмација на македонскиот народ во рамките на југословенската заедница, а исто така и на меѓународен план. Денес македонската литература се преведува на други јазици, македонскиот јазик и историја се изучуваат од научни работници на други народи.

Таквиот тек на историскиот процес, единствено логичен, не може да биде сопреен.

Се работи за тоа да се создадат што поблагопријатни услови за сестран развој на материјалната основа и за натамошен расцут на науките и културата, а преку тоа и за натамошна афирмација на македонскиот народ.

*

Основањето на Македонската академија на науките и уметностите не претставува само своевидна завршница на досегашниот развој. Далеку повеќе, тој акт произлегува од сознанијата за потребата од ваква институција за натамошниот развој на нашата Република. Идниот развој претпоставува разгранета мрежа од научно-истражувачки институции, интензивна творечка дејност на техниката и технологијата, во општествените науки, а посебно во натамошното развивање на националната култура. Таквиот тек налага постоење на една врвна научна и културна институција како што е Академијата, затоа што очекуваме дека таа ќе му даде на развојот нови сили и импулси.

„Специфичната тежина“ на науката во современото општество од ден на ден расте. Современиот свет далеку зад себе го остави времето кога науката беше само далечен претходник на прогресот во производството и општествените односи.

Науката станува пресуден, решавачки и составен дел на производствената и општествената практика. На тоа, впрочем, се темели општественото значење што ѝ се придава на науката во сите земји, независно од степенот на нивната развиеност.

Претседателот на ИС на СРМ Никола Минчев го поднесува експозето

Мерките на стопанската и општествената реформа во својата суштина претставуваат своевидна конкретизација на овие начелни становишта. Тие укажуваат дека фазата на екстензивен развој на сите дејности е завршена и дека преминот кон интензификација на развојот е безусловна претпоставка како за натамошното прогресивно материјално движење, така и за движењето на општеството во целина и на секоја дејност поодделно, вклучувајќи го и темпото на развојот на социјалистичките општествени односи.

Во такви услови афирмацијата на секоја нација и нејзиното место во југословенската и меѓународната заедница се непосредно сразмерни со нејзиниот реален придонес во создавањето на материјалните и духовните богатства. Поради

тоа изградувањето на материјалните и институционалните претпоставки за што посестран развој на творечкиот потенцијал на нацијата претставува прворазредна задача на сите општествени фактори и на општеството во целина.

По степенот на развитокот на стопанството и општествените односи СР Македонија веќе навлегува во таква фаза, во која за натамошна модернизација на производството и за усмерување на сè посложените општествено-економски движења, интензивирањето на научно-испитувачката работа станува императив. Притоа, како системот на општествено-економските односи, така и самата природа на оваа дејност, налагаат да се забрзаат процесите на деетатизација во оваа област. Оттаму и неодложната потреба од дооформување на комплексниот институционален организам на научните дејности.

Прашањето за координација на истражувачките напори и за организација на истражувањата, не само од гледна точка на нивното сообразување со практичните цели на научниот потфат, туку и од гледна точка на неговата сообразност со современата состојба на науката, станува сè посложено. Таа значајна функција единствено компетентно може да ја врши самата наука, и поради тоа нужно мора да ѝ се предостави нејзе, претпоставувајќи го нејзиното сè потесно поврзување со стопанството и со другите области на општествениот живот. Една таква научна организација, и тоа врвна организација, како што е Академијата на науките и уметностите, која ги собира научните работници од сите научни дисциплини со научен авторитет, а не со авторитетот на власт, ќе може значително да придонесе за насочувањето на развојот на науката и да даде поттик за уште поголем развој на уметностите.

Во сегашниве услови неопходно и приоритетно е поцелосно програмско и материјално врзување на научно-истражувачката работа за работните организации. Ваквата ориентација е условена од тоа што работните организации, како основни носители на проширената репродукција, стануваат сè повеќе и материјално заинтересирани за научно-истражувачката работа и за неа сврзаната техничко-технолошка преобразба. Но едностраноста на ваквата ориентација може да доведе и до одредени застранувања и до застранување на одредени категории научни дејности, чии резултати се значајни за развојот на научната мисла, за истражувачките методи и за подигањето на научен подмладок. Освен тоа, одделните истражувачки дејности, особено во општествените науки, не можат да

се валоризираат по чисто економски критериуми, но затоа се од големо значење за изградувањето на националната култура и за развојот на општествените односи.

Меѓутоа, основањето на Академијата на науките и уметностите има за нас и посебно значење. За една млада нација од вонредно големо значење е развивањето на оние научни дисциплини што овозможуваат да се проникне во суштинските прашања на историскиот развој, на јазикот и на другите области од животот и битот на нацијата. Толку повеќе што минатото ни остави големи празнини, а уште повеќе напластени тенденциозни и псевдонаучни наследства. Историска задача и национална потреба е тие области, исклучиво по објективен и научен пат, да бидат осветлени и презентирани пред нашата и светската јавност. Затоа заедницата, очигледно, не може де ја откаже општествената целисходност на овие истражувања и материјалната поддршка што им е неопходна. Прашање е само, дали таа општествена поддршка ќе се реализира преку механизмот на државата или преку за тоа квалификувани научни организации. Самата природа на творештвото и карактерот на општествено-економските односи што се изградуваат во нашата земја упатуваат на солуција: општествената заедница да ѝ ја довери и таа функција и материјалната основа за нејзината реализација на една квалификувана научна организација.

Од посебно значење може да биде улогата на Академијата во меѓународната научна соработка. Системот на комуникации во научната област, по правило, не е врзан за механизмот на меѓудржавните односи. Институционално тие се остваруваат самостојно од самите научни организации. Постојењето на соодветна научна организација во голема мера може да ги зголеми можностите за научно комуницирање и за индивидуални контакти, кои се многу значајни и корисни, да ги надополни овие контакти со организирана соработка на широк план. Во условите што се присутни во современиов свет, системот на меѓународното научно комуницирање – отворањето спрема светот, добива посебно значење поради гигантскиот развој на науките и поради самиот факт дека ни најразвиените земји не можат автархично да се затвораат во оваа сфера. Тоа е, впрочем, реално сознание за сопственото постоење во еден отворен свет во кој секој е упатен на секого и во кој комуницирањето меѓу луѓето и народите станува своја и општа потреба. До толку е позначајно тоа за помалку развиените земји, кои имаат

релативно скромни кадровски и материјални потенцијали во областа на научно-истражувачката работа.

Особено внимание заслужува потесната соработка на научно поле со соседните земји. Самата географска положба, сродноста на природните услови за развој и во многу погледи заедничката историска судбина, нè упатуваат на тесна соработка. Науката може да одигра значајна улога во надминувањето на остатоците од историските недоразбирања и да послужи како мост за соработка, во интерес на секој народ поодделно и на сите заедно.

Само по себе се разбира дека нагласувањето улогата на Академијата во научното комуницирање не значи запоставување улогата на одделните институции и на одделните научни работници. Напротив, Академијата ќе може до толку поуспешно да ја врши таа функција до колку се поживи непосредните меѓуинститутски и лични контакти.

Ние пристапуваме кон формирање на Академија на науките и уметностите во значително поинакви услови од оние во кои се формирани академиите во другите подрачја на Југославија и во другите земји. Во времето кога се формирани другите академии, науката ниту имала такво пресудно економско и општествено значење, ниту пак била институционално и кадровски така развиена како што е тоа сега. Во условите во кои се формираа, тие академии речиси беа единствени жаришта, организатори и носители на научната работа. Положбата во нашата Република, и покрај тоа што никако не може да се оцени како задоволувачка од гледна точка на нараснатите потреби, е суштествено поинаква. Во СР Македонија постои безмалку комплетен Универзитет и низа самостојни научни институции. Секојдневно се зголемува интересот на работните организации за научната работа и во многу од нив се формирани испитувачки капацитети со јасно изразена тенденција кон експанзија. Во такви услови очигледно добива во своето значење организаторската и координаторската функција на Академијата.

Меѓутоа, Нацртот на Законот не завлегува во тоа како тоа ќе се оствари, до која мера и во кои области. Сето тоа се остава самата Академија со својот статут и низ својата практика да го уредува. Во реализацијата на својата програма Академијата, тоа со право може да се претпостави, ќе се потпира на целиот кадровски, материјално-технички и институционален потенцијал, ќе бдее над неговиот натамошен развој, ќе го анимира и организира за изведување на

крупни истражувачки потфати, а и самата ќе се инспирира во својата програмска ориентација од иницијативите на научно-истражувачките институции и кадри. Со други зборови, со право може да се очекува таа да стане матица на научниот и културниот живот во Републиката, во најблагородната смисла на зборот да стане мецена на сè она што е носител на најпрогресивните тенденции во овие области, да ги поттикнува творечките напори во уметностите и благородните амбиции што подлабоко да се проникне во тајните на природата и на општеството, за да може работниот човек што поскоро да стане суверен господар над природните и општествените претпоставки на својата егзистенција. На тој начин Македонската академија на науките и уметностите со својата дејност и со своите постигања ќе придонесува за натамошна афирмација на македонскиот народ.

По експозето на другарот Никола Минчев, Претседателот на Собранието на СР Македонија другарот Видое Смилевски отвори претрес, во кој зедеа збор поголем број пратеници.

ГОВОР НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ, ПРАТЕНИК И РЕДОВЕН ПРОФЕСОР НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Во моментот кога стоиме пред донесувањето на Законот за Македонската академија на науките и уметностите – сам по себе се налага еден осврт врз нашиот културен развиток во овие две децении од денот на ослободувањето. Тој период се карактеризира со постепено и упорно освојување на оние форми на современиот научен и културен живот што му припаѓаат на еден развиен народ и чинат составен дел на неговата културна традиција, а што на македонскиот народ му станаа достапни дури по победата на Револуцијата, во која тој учествуваше заедно со сите братски југословенски народи. Во тој процес на освојување имаше повеќе клучни моменти, за кои сите ние добро се сеќаваме, за да нема особена потреба сега посебно на нив да укажувам. Доста ќе биде ако го споменам само формирањето на Универзитетот во Скопје во 1949 година.

Секој таков момент, и во индивидуалниот опит на нашите културни работници и во колективната свест на нашата средина, се доживуваше длабоко

како нова проба на нашите сили, во која волјата да се истрае и да се постигне успех не може да оди без чувството на голема одговорност спрема задачите што се примаат. Тоа чувство е заправо најдобрата гаранција за тоа дека во практиката ќе се оди напред смислено, со правилно проценување на своите можности. Ние имаме веќе зад себе доволно богат опит и ред позитивни резултати во нашиот културен развоток. Драгоценa придобивка на тој опит е разбирањето дека само до толку една форма се оправдува, до колку нема да се даде да ја потчини рутината и посредственоста, ами ќе им отвори поле за натпревар на оние културно активни личности кои го гледаат своето призвание не во обезбедувањето на привилегии, а над сè во создавањето на вистински културни вредности. Иако се чини дека до едно вакво разбирање не е тешко да се дојде, сосем поинаку се претставува работата кога тоа треба да се отелотвори во практиката како остар рефлекс, што ѝ помага на една културна средина да го одлачи беспогрешно и со сета правилност вредното од посредственото.

Сигурно нема да погрешиме ако речеме дека една од најсуштествените страни во нашиот културен развоток за овие дваесет години се состоеше имено во тоа диференцирање, кое е секако постојан процес, но кое има посебна важност во еден период обележан како целосно културно конституирање на народ што порано немал можност за слободен развоток. Секој наш успех на полето на науката и уметноста, постигнат во овој период, не е само значаен сам по себе, ами придобива уште поголема важност со оглед на тоа што се изградува и како систем на релативна валоризација во еден културен живот што сè повеќе се разгранува. Мислам дека ова го сфаќаат, со полна емоционална ангажираност, сè повеќе наши луѓе. Тоа станува составен дел на нашата свест за себеси, за нашиот културен облик. Сосема е закономерно таа свест да се пројавува сè поизразито како решавачки фактор во сите крупни иницијативи што стојат натаму пред нас.

Формирањето на Македонската академија е секако еден од нашите најкрупни потфати на културното поле. Врз она што сме го постигнале досега во областа на науката и уметноста, и што претставува определено рамниште, таа треба да се јави како форма што ќе ја помогне нашата поширока културна афирмација, ќе го помогне развојот на нашата наука и култура, учествувајќи во позитивна смисла во процесот на диференцирање на културните вредности. Ми се чинеше сосем природно поради тоа да потсетам при овој случај на некои карактеристики на

нашиот културен развoтoк и на улогата на културната свест во него. Еден закон како овој што треба да го изгласаме, и што и јас го прифаќам, едновремено и произлегува од таа свест и бара потврда за неа.

ГОВОР НА ЖИВКО ВАСИЛЕВСКИ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ПРОСВЕТНО-КУЛТУРНИОТ СОБОР НА СОБРАНИЕТО НА СРМ

Законот за формирање на Македонската академија на науките и уметностите претставува импозантно финале на стремежите и на вложените напори на македонскиот народ во неговата борба за брз револуционерен научен и технички прогрес на нашата Република.

Основањето на Македонската академија на науките и уметностите означува завршеток на еден сложен, динамичен и револуционерен процес за афирмација на нашите достигнувања во областа на науката, културата и уметноста, за афирмација на една политика која имаше за цел да ги раздвижи и да ги мобилизира творечките потенцијали на еден народ за побрза изградба на социјализмот во својата земја.

Непосредно по војната се ставија темелите на првата високообразовна научна институција а потоа во наредните години никнаа други факултети и виши школи во Републиката. Денес во Републиката работи и организирано создава материјални, културни и други богатства Универзитетот и голем број самостојни научни институции. Резултатите од работата на Универзитетот во Скопје и научните институции во Републиката, како осведочени вредности, наоѓаат широка примена во сите области на општествениот, на политичкиот и на стопанскиот живот во Републиката. Треба да се истакне дека во напорите за формирање на Универзитетот во Скопје нашиот народ ја имаше поддршката и помошта на другите братски народи во Југославија. Помошта на другите народи од Југославија особено се почувствува при решавањето на организационо-кадровските проблеми на Универзитетот во Скопје.

Од своето основање до денес Скопскиот универзитет даде повеќе од 10.000 факултетски образовани граѓани или секоја година околу 1.200 дипломирани. На овие искажани бројки, ако се додадат и бројките на дипломираните во вишите школи и на другите универзитети во земјата, тогаш можеме да констатираме дека

нашата Република поседува огромен научен и технички потенцијал кој, ако правилно и рационално се организира и мобилизира, може да се ангажира во организирана натамошна борба за технички и културен прогрес на нашата Република.

Изнесените показатели ни го потврдуваат фактот дека развитокот на нашата Република беше не само револуционерен и динамичен, туку и импресивен за времето и условите во кои е постигнат. Димензиите на постигнатиот материјален и културен растеж во нашата Република се резултат на новосоздадените историски и општествено-економски односи, во кои ослободениот творечки гениј на нашиот народ можеше стимулативно да создава и презентира дела и вредности од областа на науката, на културата и на уметноста. Денес, овие создадени вредности во нашата Република, како реален научен, културен и уметнички квалитет се презентирани, користени и присутни и надвор од нашите граници.

Пратениците и гостите на заседанието на Собранието на СРМ

Треба да се каже дека остварениот напредок во областа на науката и во областа на културно-уметничкиот живот во Републиката, и колку да е виден сè уште е несинхронизиран. Мораме да констатираме дека научната работа во Републиката сè уште е расцепкана и според тоа доста подложна на пролонгирање циклусите на итните и основните иследувања во областа на општествените и

техничките науки. Од друга страна, научните институции, па и Универзитетот, сè уште недоволно кооперираат со производните претпријатија во Републиката. Тоа се регистрирани и констатирани слабости и пропусти што треба во блиска иднина радикално и организирано да бидат решени. Во ваква констелација на односи и потреби на нашето општество, Македонската академија на науките и уметностите има посебна и мошне одговорна улога и задача. Таа, како врвна организација и механизам ќе има за задача не само да ги организира најистакнатите научници и уметници туку и да ја програмира, да ја синхронизира и творечки да ја ангажира науката и уметноста за константен и хармоничен прогрес на нашата земја и народ. Тоа е сосем природно и логично, бидејќи Академијата на науките и уметностите, како организација, треба да значи реална претпоставка за најефективна и најрационална експлоатација на научниот потенцијал со кој располага нашата Република. Баков пристап, инсистирање и ангажман претставува најширок општествен интерес во денешната етапа на развојот на нашата земја.

Македонската академија на науките и уметностите ќе биде најмлада научна институција од таков вид во Југославија. Нејзината потреба и значење за развитокот на нашата Република се многустрани. Покрај искажаното за потребата од ангажираност на Академијата за прогрес кон пошироки општествени интереси, таа ќе претставува реална и организирана основа за побрз стопански развиток на нашата земја кој е тесно поврзан со усвојување и ефикасна примена на современите технички и технолошки процеси во производството, за усвојување на нови сознанија за рационализација, со масовна и високо квалитетна и ефтина продукција и способност конкурентно да се учествува на светскиот пазар и во меѓународната поделба на трудот. Покрај оваа задача, Академијата ќе придонесе за понатамошна афирмација на научната мисла и културно-уметничките дејности и надвор од нашата земја. Преку Академијата на науките и уметностите нашата Република се отвара кон светот и се создава поволна основа за широки и организирани комуницирања и размена на искуства со академии на науките од други земји.

На крајот уште еднаш сакам да подвлечам дека младата Македонска академија на науките и уметностите од една страна претставува крај на еден сложен, динамичен и револуционерен процес во борбата за национална афирмација, а од друга означува зачеток на еден нов процес во борбата за побрз континуиран и синхронизиран прогрес во целото општество. Нема сомневање дека

Македонската академија на науките и уметностите ќе ги решава со успех сложените проблеми и задачи содржани во напорите и стремежите на нашата земја и народ за побрз социјалистички развoтoк.

ГОВОР НА ДИМИТАР МИТРЕВ, РЕДОВЕН ПРОФЕСОР
НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ
И ЧЛЕН НА ГЛАВНИОТ ОДБОР НА ССРNM

Торжествен и сублимен е овој миг, еден од најретките во повеста на македонскиот народ, миг на врвно признание кон неговиот творечки потенцијал и кон неговите постигања на поприштето на научното и уметничкото творештво.

Бројни се чинителите што го подготвија денешниот историски акт. Нив ќе ги најдеме и по друмот на историјата и по победеничкиот летопис на повеќе од две децении. Потискуван, но неуништив, творечкиот дух на овој народ знае за свои одамнешни маркантни пројави. Покрај оние на колективниот народен гениј и најстрогиот судник ќе забележи дека се длабоки корените на високи интелектуални објави во градењето на македонската национална култура и дека не е изненадно сегашното богато разгранување на гранките на нашата научна и креаторска мисла. Од феноменот на еден Глигор Прличев, исклучив со разностраноста и за своето време, од научното наследство на еден Мисирков, преку луцидноста и дијалектичноста на еден Ѓорче Петров до развиорениот творечки занес на Рацина и до имиња како Страшо Пинџур и Борка Талески што во живо борбено дело ја внесоа снажноста на својот интелект, трае тешкиот, но нагорен пат на она народно самоутврдување што е незамисливо без битките на интелектот и без полетот на креацијата. Една историја го чекала својот победнички час и некаде пред четврт век го отпочнала слободниот развoтoк на оние дејности без кои е невозможна стварна духовна големина на една нација.

Но, и најсилниот индивидуален чин на мислата и на творечката понесеност ги бара за своите пројави и оние инспиративни побуди што доаѓаат од недрата на живиот живот и на објективната развојност. И не се потребни ни многу, ни силни изрази за да се изрази она најпознатото, она најсудбоносното и најперспективното што ја фрли нашата индивидуална научна и уметничка моќ во прегработ на смели

подеми на сигурна и слободна развојност, на беспорни и високи достигнуања. Зад овој чин стои и длабоко во него е вpletен чинот на една револуција, на општојугословенската револуција што победи за да победи и битката кон интегралното завојување на духовните ценности. Кон овој чин денешен водеше и нагорната развојност на еден општествен поредок што не знае за прекин во остварувањето на сè поцелосна колективна и индивидуална разнострано творечка иницијативност и ослободеност. Длабоко творечки во своите највисоки прогресивни проекции, поредокот на југословенската социјалистичка демократија, на сестраната самоуправност и самоиницијативност, на сукцесивното сеопфатено загосподарување на поединецот со својата сопствена судбина, овој наш поредок сè поуверено ги вклучува во своите смели опфати и резултатите на науката и силите и опитот на нејзините создатели. Торжествениот чин на кој сме присутни се јавува и како најопиплив израз на веќе отпочнатиот процес за најорганско преплетување на живата разнострана производителна акционост со напорите и ефектите на научното создавање.

Овој миг за нас е вонредно редок, но не и неочекуван. Тоа треба да го изречеме со сета своја човешка и национална гордост. Ништо не ни пречи да признаеме во себе, пред себе и пред другите, дека многу е сторено од нашата заедница, од нашите колективни и индивидуални напори за остварувањето на овој вонреден и редок миг. Сите вие што ќе го донесете овој Закон – ќе ја остварите големата повелба за одмерување на сопствените највисоки духовни вредности. Тие денес веќе не се анонимни и не малку од нив се веќе вклучени во рамки што не чинат чест само на нашата наука и на нашата уметност. Дури и кога би посакале да бидеме најригорозни спрема себе, пак ќе израснат во оценката неколку и за потребата пред која сме исправени достоини носители на остварена висока интелектуална зрелост. И овој чин ќе нè исполнува со најблагородна патриотска чувственост, сите ние го прифаќаеме како чин на едно остварено духовно возмажување. Ослободени сме од секакви скрупули на внатрешна потиснатост и она што е досега сторено ни вели на сите нас дека нема причина да црвениме ни за она што сме биле ни за она што сме. И иднината сè повеќе ќе ја потврдува зрелоста на денешниот основоположнички акт. Без самодопаѓање и без секаква пребрзана смелост ние веќе го согледуваме како историски датум. Секој што знае за она што сме го вклучиле во фондот на духовните достигнуања, со достоинство ќе го поздравиме

раѓањето на највисоката македонска научна институција. Пред нас и пред другите, горди сме дека идната Академија ја остварува во ова размирно време далечната визија на нашиот голем претходник: „Јас го разбираам светот како поле за културен натпревар на народите“.

Нашата заедница, огромното членство на организацијата што е наша сенародна организација – Социјалистичкиот сојуз, високо ја ценат утрешната највисока наша научна институција и затоа се несебично готови да ѝ ја дадат својата целосна поддршка. Но торжественоста на овој миг нема со ништо да изгуби, ако од името на таа сенародна организација се упатат и неколку пораки кои оние што ќе треба да го спроведат во дело денешниот закон.

Утрешната Македонска академија на науките и уметностите ќе биде најмладата Академија во светот. Тоа е едно големо предимство, бидејќи како најмлада ќе може најрезултатно да се користи со критично надвладување на обратните страни, на инерцијата и инертноста, на конвенционалниот академизам, на стварно старомодното и анахроничното во академиите зад кои стојат векови. На утрешните македонски академици не им е потребен ореолот на самодопадливата академска суетност и да не забораваат дека веќе зреат нови и сè понови, млади и сè помлади смели интелекти и високи обдарености што во името на општиот напредок на оваа полетна земја не можат да бидат принудени да очекуваат нечија смрт, за да дојдат до своето академско себеутврдување. Оние што ќе судат и пресудуваат за изборот на идните македонски академици ни за миг да не губат од вид дека една Академија на науките и уметностите е таква институција која најмногу од сите други зависи во својот иден развиток од зрелоста и возможната максимална објективност при утврдувањето на нејзиниот почеток. Ништо не зависи толку многу од својот почеток како што е тоа случај со академиите од највисок ранг. Можноста за достоин избор никако не е сиромашна и нека се надеваме дека изборот ќе биде таков што да не предизвика ни една незгодна аналогија и ни една асоцијација кон вкостенетото академско мртвило на ни една вековечна академија. И на крајот и како мemento да се прифати фактот на едно постоење, кое не е без своја верзираност околу нашите стварни највисоки духовни вредности и во прв ред околу она што било со трајно воздејство во изградувањето феноменот на македонската национална култура. Тоа е постоењето на едно зрело општествено мнение кое, и поради благороден патриотизам и поради следење на

нашите духовни пројави, не е без претставата за тоа кој е кој и што е што во фондот на најосведочените мисловни и креативни создатели под ова наше поднебје.

Дозволете ми да го обновам чувството на оправдано патриотско одушевување од утрешното изградување на највисоката наша научна институција и да завршам со израз на поддршка и поздрав на овој Закон кој ќе биде голема повелба за одмерување врвните достоинства на разностраниот творечки дух што го носи напред и нагоре народот на оваа мала но со беспорни високи духовни вредности земја.

**ГОВОР НА БОШКО СТАНКОВСКИ, СЕКРЕТАР
НА ИЗВРШНИОТ КОМИТЕТ НА ЦКСКМ И ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА УНИВЕРЗИТЕТСКИОТ СОВЕТ**

Другар претседател, другарки и другари пратеници,

Чинов што се случува во овој висок дом, во највисокото претставничко тело на Социјалистичка Република Македонија колку е свечен, исто толку е и инспиративен та нè упатува не само на асоцијации туку и на темелни размислувања. Во овие мигови, кога ќе се доведе до својот логичен крај работата што така иницијативно и љубопитно ја вршеа надлежните органи и многубројните заинтересирани за да се инаугурираат формално-правно основите на Македонската академија на науките и уметностите, миелите на секого се упатени кон нашето подалечно и поблиско минато.

Македонскиот народ, врвејќи низ голготата на повеќе столетија, во своите поли негуваше сили што ѝ подарија на цивилизацијата, науката и уметноста дела достоинствени за почит. Токму на ова подрачје, во ова наше поднебје каде се вкрстуваа многубројни цивилизации и заедно со нив гнетот на поробувачите, народниот гениј и неговите умови знаеја и умејеја да го однегуваат култот кон писменоста и образованието, да ја развиваат уметноста, архитектурата итн. Древниот Охрид и Крушево, убавата и амбициозна Битола, Скопје и Штип, бројните манастири и цркви, нивните иконостаси и икони ќе останат како трајно сведоштво што ќе го потврдува овој народ и неговиот придонес во развојот на цивилизацијата.

И поновата историја не му беше наклонета на нашиот народ. Поробувачите се менуваа, но кај секогo постоеше единствена намера – заедно со експлоатацијата на природните и материјални сили да ги потиснува и неговите творечки и духовни потенцијали.

Но и во тие услови се наоѓаа поединци, коишто учејќи и студирајќи на туѓи јазици и надвор од својата родна грутка и љубена Македонија, му подарија на светот на науката и уметноста дела достоини за епохата во која живееле и работеле. Само во таа генеза и во национално-ослободителниот и револуционерен чин што траеше повеќе децении – за да се круниса со полн успех во народно-ослободителната борба и социјалистичката револуција – македонскиот народ дните на националната и социјална слобода можеше да ги дочека со паралелни усилби на конституирање на азбуката и правописот и заедно со тоа да ги удри темелите на Универзитетот во Скопје.

Во декември минатата година ја одбележивме втората деценија од постоењето на Филозофскиот и Природно-математичкиот факултет, всушност на Скопскиот универзитет. Развивајќи се најнапред како наставни институции, факултетите и Универзитетот во целина од година на година ја негуваа и научната работа, така што нивното изразување сè повеќе ја претпоставуваше и заемно условуваше едната и другата компонента. Веќе одамна на нашиот Универзитет кон развојот на научната работа се пристапува како кон *conditio sine qua non* за изразување севкупната улога на Универзитетот. Само така можеше да се дојде до резултатите чии сме современици, коишто сè повеќе го афирмираат Универзитетот, заедно со тоа и науката, како фактор во развојот на производните сили, општествениот и културен развој на Републиката во целост. Започнавме релативно скромно, но денес достигнуањата на нашата научна мисла, на лингвистиката и историјата и на сите други хуманитарни науки, на природно-математичките, техничките, медицинските, земјоделско-шумарските науки се наша реалност и достапни на научната мисла и јавност ширум целиот свет.

Универзитетот во Скопје се пројави како расадник на научни кадри што денес во бројните научно истражувачки институции со значаен успех ја исполнуваат својата улога. И самиот јавувајќи се како непосреден иницијатор за организирање на одделни научни институции, Универзитетот и неговите факултети секојдневно комуницираат со самостојните институции во Републиката

и одделно со првите никулци на такви институции или развојни служби во стопанските организации.

Немам намера да ги набројувам резултатите од дејноста на Универзитетот или посебно да ги истакнувам имињата на поединците што веќе претставуваат достоинство на нашиот народ. Тоа му е секому познато. Впрочем, врз тоа се темелеше и сознанието за созреаните услови за основање на Македонската академија на науките и уметностите.

Од оној час кога и се раѓаше идејата за Македонската академија на науките и уметностите, научните и наставни кадрови, сите работни луѓе и органи на Универзитетот неа ја доживуваа и како признание за својата работа, зашто повеќе е од сигурно дека основите на Академијата произлегуваат од успехите што ги завојува нашиот Универзитет.

Македонската академија на науките и уметностите, делувајќи во рамките на своите овластувања и надлежности, наше е длабоко уверение, ќе се изрази како уште еден фактор повеќе што битно ќе влијае врз натамошниот развој и вивнеж на нашата научна и творечка мисла и нејзината примена во практиката. Според тоа со ништо не нарушувајќи ја самостојноста на постојните институции и на Универзитетот во целина, Македонската академија на науките и уметностите всушност ќе биде институција и организам што ќе ја стимулира научната работа и тоа како во областа на фундаменталните така и во апликативните истражувања.

Другарки и другари,

Народот што во своите поли однегувал Универзитет, денес се здобива и со Академија на науките и уметностите. Уште на нејзиниот старт, со самиот начин на донесувањето на Законот за основањето, Универзитетот во Скопје ѝ пожелува полн успех и сестрана афирмација.

ГОВОР НА ДИМЧЕ ЛЕВКОВ, ПРАТЕНИК И РЕДОВЕН ПРОФЕСОР
НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Другар Претседателе,

Другарки и другари пратеници,

Пред нашите Собори денес се наоѓа Предлог-законот за Македонската академија на науките и уметностите, кој од повеќе причини има за нас посебно значење и важност. Со донесувањето на предложениот Закон, нашиот народ, нашата Република, ќе добие за првпат своја, Македонска академија на науките и уметностите. Притоа, нашата Академија ќе биде петта Академија на науките и уметностите во Југославија, а истовремено и најмлада членка во друштвото на Академиите на науките и уметностите воопшто. Основањето на Македонската академија на науките и уметностите претставува вонредно значаен настан во општествениот, националниот и културниот живот на нашиот народ. Само за неполн четврт век слободно постоење, ние создадовме наша просвета и култура, многу поширока и посодржајна од кога и да било порано, изградивме наш Универзитет со толкав број факултети и студенти што би можело да импонира дури и на земја со подолг слободен национален и политички живот, подигнавме многубројни наши научни и културни установи, а, еве, денес ги поставуваме основите и на нашата највисока научна установа, на Македонската академија на науките и уметностите. Навистина е редок случај, за време од дваесет и две-три години, да биде составен и првиот буквар и во исто време да се отвори Универзитет; да се излегува од стравотна неписменост и да се создава Академија на науките и уметностите. Нашата земја што разни султански, кралски и царски режими ја оставале да пропаѓа во непросветеност, каде што мајчиниот збор бил понижен и забранет, каде што културата била достапна само за ограничен број среќно родени и имашливи луѓе, каде што науката била во подредена положба и осудена да брани еден гнил и неправеден поредок, во овие две децении нашата земја ја доживува својата вистинска национална и културна преродба и денес се збогатува и со една таква институција како што е предложена на Македонска академија на науките и уметностите. Покрај многу други факти, ова е уште еден доказ повеќе за виталноста на нашиот општествен и политички систем, за оправданоста на новите, социјалистички и демократски односи во нашата земја, без кои не би можело ни да се замислат сите наши достигнуања и успеси.

Основањето на Македонската академија на науките и уметностите не е случајна работа, а уште помалку само задоволување на некаква национална суета. Создавањето на Македонската академија на науките и уметностите е неопходна потреба на нашиот општествен, стопански, национален и културен развoтoк.

Понатамошниот развој, перспективата на нашето општество, бара уште поголем и побрз напредок на општествената научна мисла, на техниката и на уметностите, организирање на соодветни научни и уметнички институции, вклучувајќи ја тука и Академијата на науките и уметностите. Досегашниот развој на нашата наука, широката мрежа од научни и културно-уметнички установи, брзиот и силниот развој на македонската литература, на музиката, ликовната и драмската уметност, постоењето на Универзитет со девет факултети, многубројни научни и уметнички кадри, сето тоа овозможува и налага да се создаде и посебна установа, Македонска академија на науките и уметностите, како ново и вистинско жариште на научната мисла, како иницијатор и двигател на уште пошироки и поинтензивни научни и уметнички потфати.

Нашата, Македонската академија на науките и уметностите се јавува со повеќе вековно задоцнување во однос на академиите на науките и уметностите во некои други земји. Поради посебните историски околности ние сме биле спречени да создадеме она што други биле во состојба да го постигнат порано. Ние можеме, денес, барем да предположиме како ќе изгледаше нашиот културен развој, зашто уште пред повеќе од 1100 години токму на овој терен се создаде првата словенска писменост што потоа ја прими целиот словенски свет. И знаменитата Климентова школа може да се земе, ако ништо друго, како претпоставка по кој пат би се развивал нашиот народ ако историјата беше покажала повеќе наклоност и разбирање за него. Ако другите народи биле посреќни и вакви институции, академии на науките и уметностите, можеле да создадат многу порано, ние денес, пак, ја имаме барем таа среќна околност овие културни потреби да ги решаваме во социјалистичка опстановка, кога творечките народни сили се ослободени од секакви стеги, па затоа за скоро две и пол децении остваруваме работи за кои порано било потребно подолго време, па дури и десетици години.

Формирањето на Македонската академија на науките и уметностите претставува афирмација не само на нашата наука и култура, туку и на нашиот општествен прогрес и национално постоење. Плод на нашиот општествено-економски и политички развој и напредок, Македонската академија на науките и уметностите се јавува како израз на високиот степен на нашата општествена, национална и културна самосвест. Денес не може да се замисли општествен, стопански и технички напредок без соодветен развој на

научната мисла и без научно-истражувачки напори, како што и науката и уметностите не можат да се развиваат сестрано без прогресивен општествен, стопански и политички развоток. Во овој процес на заемно проникнување и дејствување Македонската академија на науките и уметностите ќе треба да зазема значајно место и да одигра позитивна и многу корисна улога.

Македонската академија на науките и уметностите ќе биде постојана и најдобра врска со другите академии и репрезентант на нашата наука и уметност. Денес целиот свет е на извесен начин поврзан и покрај општествените и националните разлики што ги делат народите и државите. Секое изолирање, секое повлекување и затворање во своите национални рамки и државни граници води неминовно во загуба и заостанување, а може да се покаже дури и фатално, особено за развотокот на науките и уметностите. Македонската академија на науките и уметностите ќе треба да овозможи и да оствари што пошироко и поинтензивно комуницирање со научниот и уметничкиот свет од разни народи и држави. Размената на научно-истражувачките опити и резултати и презентирањето на нашите научни и уметнички вредности може да биде само корисно за нашата наука и уметност, за нашата култура и за целото наше општество.

Македонската академија на науките и уметностите ќе може да ги изврши своите одговорни и важни задачи ако биде во текот на нашите општествени, политички, национални и културни движења. Академијата ќе треба да придонесе за организирање и усогласување на нашите научни и уметнички сили и напори. Создадена во вонредно динамично време, Македонската академија на науките и уметностите ќе треба да отвори нови патишта за најсовремените научни достигнуања и уметнички остварувања, да биде средиште на прогресивната и хуманистична мисла на која се засновува нашето општество, да го инспирира вистинското научно и уметничко творење, да го поттикнува техничкиот напредок. Времето кога Академиите на науките и уметностите се создавале на тесна, ограничена основа, кога биле затворени институции за определен број „бесмртници“, е одамна минато. Водејќи сметка за високото место што ќе го заземе во нашето општество, потпирајќи се на она што претставува вистински научен и уметнички квалитет, Македонската академија на науките и уметностите ќе одговори на својата намена ако се вклопи во длабоките и значајните процеси на нашиот општествен и стопански живот, ако придонесе за културниот и техничкиот напредок, ако стане

двигател на нови научни и уметнички иницијативи. Предложениот Закон ги зацртува овие тенденции и можеме да бидеме уверени дека Академијата ќе ги оправда надежите и исчекувањата што се полагаат во неа. Затоа, донесувањето на Законот за Македонската академија на науките и уметностите, колку што е важен законодавен чин за овој висок Дом, толку е и значаен датум во културниот живот на нашиот и на другите југословенски народи. Поради тоа, ја поздравувам решеноста да се основа Македонска академија на науките и уметностите и изјавувам дека ќе гласам за предложениот Закон.

ГОВОРИ НА ПРАТЕНИЦИТЕ М. ЗАФИРОВСКИ, Г. МИТЕСКИ,
К. УРДИН, Ц. МИЛЕСКА И Д. БОЈАНОВСКИ

Во претресот на Законот зедао збор уште и следните пратеници: **Митко Зафировски, Гоце Митески, Кочо Урдин, Цвета Милеска и Диме Бојановски.**

Пратеникот **Митко Зафировски** во својот говор истакна дека МАНУ претставува врвна фаза во развитокот на бројните културни иницијативи на нашите преродбеници и резултат на нараснатите научни и уметнички сили по ослободувањето. Меѓу другото тој рече:

„Денешнава наша седница, на која го разгледуваме и ќе го донесеме Законот за Македонската академија на науките и уметностите, за мене е час торжествен.

Во овој момент зборовите Македонска академија на науките и уметностите за мене звучат така гордо, како што звучи Максим Горкиевиот поим за човекот со големо Ч.

Овој историски чин – основањето на Македонската академија на науките и уметностите, како и големиот историски акт на нашето битие – прокламиран од АСНОМ – за нашето постоење како рамноправна нација и државност, за мене се воплоотен дух на нашата историја од Климента до Гоце и Тито. Дух, во кој непрекинато се манифестирала управеноста на македонската словенска самобитност кон своја слобода и правда.

Јас немам други посилни зборови во овој момент со кои би можел да ја изразам мојата радост и гордост како Македонец–комунист, како општествен деец кој целиот свој живот го посветил на борбата за слободна и рамноправна

Македонија, т. е. на борбата за извојување и создавање на услови, во кои македонскиот народ непречено да ги развива своите творечки сили на сите полиња од науките и уметностите, во духот на Гоце Делчевата мисла: „Јас го разбираам светот единствено како поле за културно натпреварување помеѓу народите“.

Пратеникот **Г. Митески**, толкувајќи ги желбите, надежите и идеалите на нашите борци за национална слобода ја поздравил идејата за основање на МАНУ.

Пратеникот **К. Урдин** истакнал дека со основањето на МАНУ македонскиот народ, народностите и другите југословенски народи слават уште една победа. Основањето на МАНУ е објективна потреба, базирана врз остварените претпоставки, врз развиената материјална база и бројните кадри, што ги покажале своите вредности и нашле признание и надвор од нашата земја. Прави впечаток одредбата на Законот со која се предвидува свртеноста на МАНУ кон потребите на нашето општество.

Пратеникот **Ц. Милеска** во својот говор рече дека МАНУ ќе претставува средиште што ќе го стимулира творештвото во сите области. Ја истакнал потребата научната, културната и другите активности на Академијата да биде отворена. Академијата ќе претставува значајна институција во развивањето на нашата национална самобитност и ќе направи многу за презентирањето пред светот.

Последниот говорник пратеникот **Д. Бојановски** особено ја истакнал потребата, Академијата на научна основа да ги решава проблемите што ги поставува нашето стопанство, нашата историја и општествените односи кај нас.

**II. Работата на Матичната комисија за избор
на првите членови на Македонската академија
на науките и уметностите**

ИМЕНУВАЊЕ И СОСТАВ НА МАТИЧНАТА КОМИСИЈА

Законот за МАНУ предвидува, подготовките за почеток со работа на Академијата да ги врши Матична комисија, што ја именува Собранието на СРМ и што ја сочинуваат најмалку седум членови, од кои најмалку четири редовни членови на академија на науките и уметностите. Матичната комисија треба да изврши избор на првите членови на МАНУ, го свикува првото собрание на Академијата и престанува со работа со изборот на претседателството на Собранието.

Собранието на Социјалистичка Република Македонија на седницата на Републичкиот собор, одржана на 20 IV. 1967 година ја донесе следната

О Д Л У К А

за именување Матична комисија што ќе изврши подготовки за почеток
со работа на Македонската академија на науките и уметностите

I. Се именува Матична комисија што ќе ги изврши подготовките за почетокот со работа на Македонската академија на науките и уметностите.

II. Во Матичната комисија се именуваат:

1. БАБИЌ Проф. АНТО, редовен член на Академијата на науките и уметностите на Социјалистичка Република Босна и Херцеговина – Сараево;

2. БАРТОШ Д-р МИЛАН, потпретседател на Српската академија на науките и уметностите – Белград;

3. БОГОЕВ Д-р КСЕНТЕ, ректор на Универзитетот во Скопје;

4. КАРШУЛИН Д-р МИРОСЛАВ, генерален секретар на Југословенската академија на науките и уметностите – Загреб;

5. КОНЕСКИ Проф. БЛАЖЕ, дописен член на Југословенската академија на науките и уметностите – Загреб и дописен член на Српската академија на науките и уметностите – Белград;

6. КРЕФТ Д-р БРАТКО, редовен член на Словенската академија на науките и уметностите – Љубљана; и

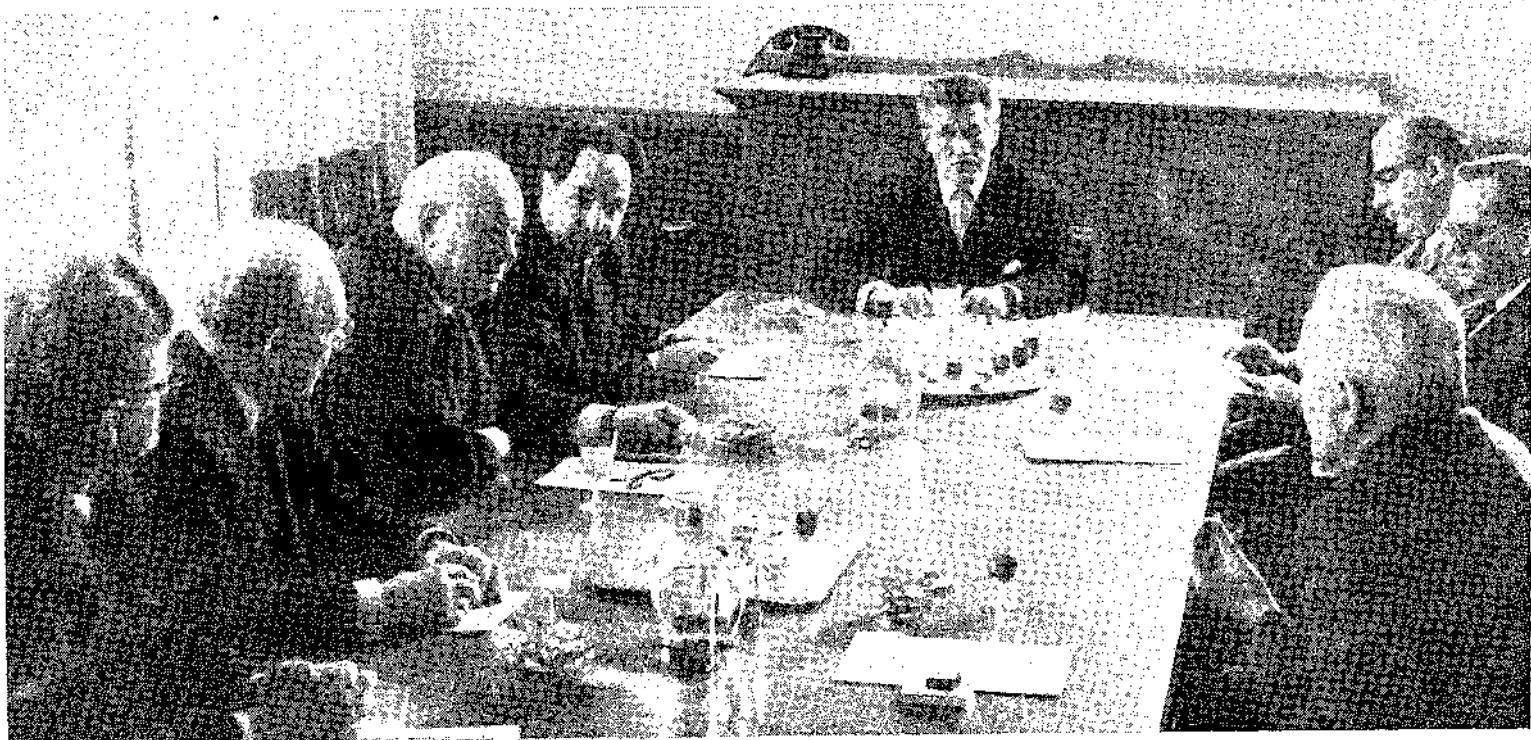
7. ПОЛЕНАКОВИЌ Д-р ХАРАЛАМПИЕ, дописен член на Српската академија на науките и уметностите – Белград.

III. Оваа одлука влегува во сила со донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на СРМ“.

СОБРАНИЕ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

Број 21
20 април 1967 година
Скопје

ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА СОБРАНИЕТО НА СРМ,
Видое Смилевски, с.р.

Првата седница Првата седница на Матичната комисија во Скопје

Втората седница на Матичната комисија во Охрид

РАБОТА НА МАТИЧНАТА КОМИСИЈА

Матичната комисија одржа две седници, првата во Скопје на 26 април 1967 година и втората во Охрид на 17 и 18 август 1967 година и го свика првото собрание на МАНУ во Скопје на 9 октомври 1967 година.

Првата седница од името на Собранието на СРМ ја свика потпретседателот на Собранието Злате Биљановски. На таа седница Комисијата се конституира и за претседател го избра академикот Милан Бартош. На седницата беше прифатена листата од 14 можни кандидати за редовни членови на МАНУ и за секој еден кандидат се определија по два референта – членови на академиите од другите републики. Се заклучи рефератите да бидат готови до 15 јуни, а втората седница да се одржи во втората половина на август.

На првиот свечен дел на втората седница, што се одржа на 17. VIII. 1967 година во Народниот музеј во Охрид, покрај членовите на Комисијата присуствуваа: Злате Биљановски, потпретседател на Собранието на СРМ, Д-р Иван Катарциев, член на Извршниот совет на СРМ, Никола Новевски, потпретседател на

Собранието на општината – Охрид, јавни и културни работници и претставници на печатот, радиото и телевизијата. Седницата со неколку пригодни зборови ја поздравила потпретседателот на Собранието на општината Охрид Н. Новевски и в. д. директорот на Народниот музеј во Охрид Абдулах Салих, истакнувајќи ја радоста што овој значаен чин, изборот на првите членови на МАНУ, се врши во Охрид, што е познат по своето културно минато. Претседателот на Комисијата академикот М. Бартош се заблагодари за убавите зборови и поканата седницата да се одржи во Охрид.

На вториот, работниот дел на седницата, што се одржа утредента на 18. VIII. 1967 година, се реши текот на изборите на новите членови да се врши врз основа на установената пракса во постојните академии.

На седницата се разгледаа рефератите за кандидатите за членови на МАНУ. Рефератите беа претходно отпечатени во посебна книга, доставена до голем број научни и културни институции, со цел да се запознае нашата јавност.

Разгледувањето на рефератите и изборот на членовите на МАНУ се вршеше по почетната буква на нивното презиме според редот на буквите од македонската азбука.

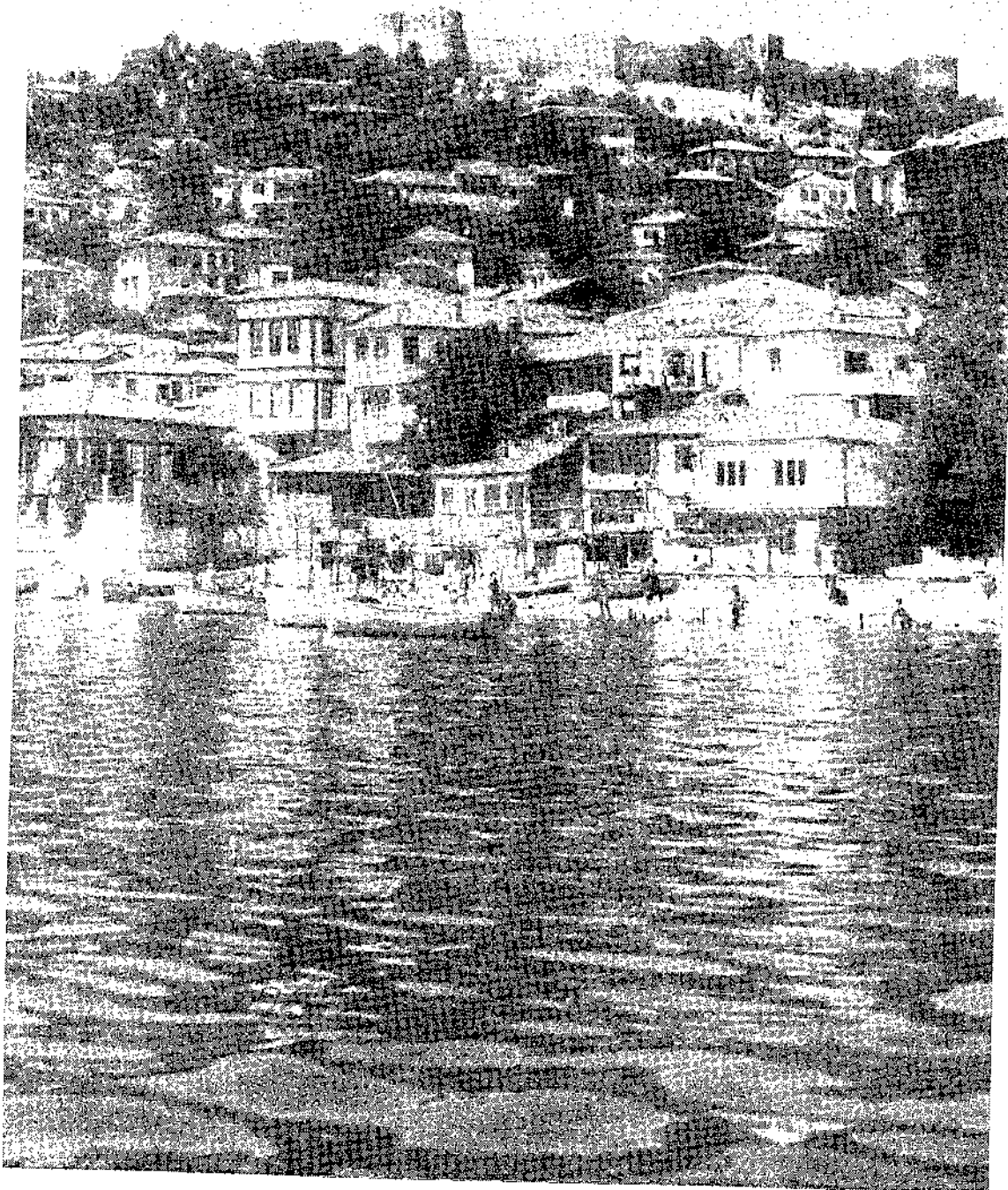
ИЗБОР НА ПРВИТЕ ЧЛЕНОВИ НА МАНУ

Матичната комисија изврши избор на следните први редовни членови на МАНУ:

1. **Михајло Апостолски**, директор на Институтот за национална историја во Скопје,
2. **Д-р Димитар Арсов**, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје,
3. **Васил Иљоски**, писател,
4. **Славко Јаневски**, писател,
5. **Блаже Конески**, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје,
6. **Никола Мартиноски**, сликар,
7. **Кирил Миљовски**, амбасадор, редовен професор на Економскиот факултет во Скопје,

8. **Димитар Митрев**, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје,
9. **Д-р Михаил Петрушевски**, вонреден професор на Филозофскиот факултет во Скопје,
10. **Д-р Харалампие Поленаковиќ**, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје,
11. **Д-р Благој Попов**, редовен професор на Природно-математичкиот факултет во Скопје,
12. **Д-р Петар Серафимов**, редовен професор на Архитектонско-градежниот факултет во Скопје,
13. **Д-р н. с., Д-р агр. Ѓорѓи Филиповски**, редовен професор на Земјоделско-шумарскиот факултет во Скопје,
14. **Ацо Шопов**, писател.

По извршениот избор претседателот на Комисијата, акад. Милан Бартош, на претставниците на печатот, радиото и телевизијата им го соопшти едногласниот избор на првите редовни членови на МАНУ. Тој истакна дека Матичната комисија смета дека првите избрани членови на МАНУ ќе ги преземат сите права и обврски што им ги налага Законот за МАНУ. Изрази уверение дека МАНУ ќе се развие во сите насоки: научна, кадровска, организациона и дека првите членови на МАНУ ќе изработат Статут, ќе ја дополнат Академијата со нови кадрови и ќе развијат широка научна и културна дејност. Изрази надеж дека МАНУ ќе се вклучи во работата на Советот на академиите на СФРЈ како рамноправен член и дека ќе работи на подигањето на науката и културата во Македонија и Југославија.

Општ изглед на Охрид

III. Конституирање на Македонската академија на науките и уметностите

Согласно Законот за МАНУ претседателот на Матичната комисија, акад. М. Бартош, го свика првото собрание на Академијата на 9 октомври во Скопје. Откако констатира дека се присутни членовите на Матичната комисија и членовите на МАНУ, го предложи следниот дневен ред, што беше усвоен:

1. Избор на работно претседателство;
2. Утврдување процедурата на изборот и избор на изборна комисија;
3. Кандидирање и избор на претседател, потпретседател и секретар на МАНУ.

По изборот на работното претседателство претседателот на Матичната комисија ѝ изрази најубави желби на новооснованата МАНУ и истакна дека Матичната комисија престанува со работа по изборот на работното претседателство. Од името на работното претседателство и сите членови на МАНУ претседателот акад. Блаже Конески им се заблагодари на сите членови на Матичната комисија за напорите што ги вложија во извршувањето на поверената им задача.

Пред конституирањето Собранието ја донесе следната одлука:

1. На заседанието да се избере претседател, потпретседател и секретар на МАНУ.
2. Претседателот, потпретседателот и секретарот ја вршат функцијата на Претседателството на МАНУ до донесувањето на Статутот на МАНУ, со кој ќе се определи бројот на членовите на Претседателството и неговата структура.

Кандидирањето и тајното гласање за претседател, потпретседател и секретар се изврши одделно, а изборите ги спроведе посебно определена комисија.

За претседател на МАНУ беше избран акад. Блаже Конески, за потпретседател акад. Харалампие Поленакоски и за секретар акад. Ѓорѓи Филипоски.

**Седница на Матичната комисија со првите членови на МАНУ
во Скопје**

IV. Свечено отворање на македонската академија на науките и уметностите

Македонската академија на науките и уметностите беше свечено отворена на 10 октомври 1967 година во големата сала на Собранието на СРМ.

На свеченото отворање, покрај членовите на МАНУ и делегациите на братските академии од другите републики, присуствуваа голем број претставници на јавниот, научниот и културниот живот на Републиката.

Претседателството на свеченото отворање на МАНУ

На свеченото отворање присуствуваа Крсте Црвенковски, претседател на ЦК СКМ, Лазар Колишевски, член на Советот на Федерацијата на СФРЈ, Мито Хаџи Василев, претседател на Собранието на СРМ, Никола Минчев, претседател на Извршниот совет на СРМ, Видоје Смилевски, претседател на Сојузниот собор на Скупштината, потоа членови на Претседателството и на Извршниот комитет на ЦК СКМ, претседателите на соборите на Собранието на СРМ, ректорот, проректорите, деканите и продеканите, претставници на Главниот одбор на ССРНМ, на

Републичкиот совет на ССЈ за Македонија, на Сојузот на борците, на ЈНА и на Стопанската комора, членовите на Извршниот совет и републичките секретари, претставници на верските заедници, претставници на Градското собрание и на општествените организации од градот Скопје, директорите на институциите од областа на науката и културата, претставници на здруженијата од областа на науката и културата, голем број други јавни и културни работници.

Свеченото собрание го отвори претседателот на МАНУ акад. Блаже Конески и го поздравија: Мито Хаџи Василев, претседател на Собранието на СРМ, акад. Грга Новак, претседател на Југословенската академија на науките и уметностите, акад. Велибор Глигорик, претседател на Српската академија на науките и уметностите, акад. Јосип Видмар, претседател на Словенечката академија на науките и уметностите и акад. Васо Бутозан, претседател на Академијата на науките и уметностите на Босна и Херцеговина.

ОТВОРАЊЕ НА СВЕЧЕНОТО ЗАСЕДАНИЕ СО ГОВОР НА АКАД. БЛАЖЕ КОНЕСКИ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАНУ

Почитувани гости!

Другари и другарки!

Дозволете да го отворам ова свечено заседание на Македонската академија на науките и уметностите. Имам чест да ги поздравам другарите: Крсте Црвенковски, претседател на ЦК СКМ, Лазар Колишевски, член на Советот на федерацијата, Мито Хаџи Василев, претседател на Собранието на СРМ, Никола Минчев, претседател на Извршниот совет на СРМ, Видое Смилевски, претседател на Сојузниот собор на Сојузната Скупштина, акад. Грга Новак претседател на ЈАЗУ, акад. Велибор Глигорик, претседател на САНУ, акад. Јосип Видмар, претседател на САЗУ и акад. Васо Бутозан, претседател на АНУБиХ. Ги поздравувам сите останати присутни гости и им благодарам за тоа што се одзваа на нашата покана.

Претседателот на МАНУ Блаже Конески го отвора свеченото заседание

Другари и другарки! Целата наша општествена и културна јавност во текот на повеќе години ја имаше пред себе мислата за формирање на Македонската академија на науките и уметностите. Со право таа гледаше во тоа еден логичен резултат од досегашниот наш развој на полето на науката и уметноста, каде што во повеќе насоки се постигнаа видни и трајни успеси. Со право, исто така, во тој чин таа гледаше еден значаен чекор кон самоутврдување и афирмација на нашето национално битие. Македонската академија на науките и уметностите е создадена и со денешниот ден таа го обележува почетокот на својата културна акција. Таа стапува во редот на постарите југословенски академии на науките и уметностите со голема желба за конструктивна соработка и со надеж за поткрепа од нивна страна. Ова место и овој час се погодни да истакнеме дека иницијативата за формирање на нашата Академија сретне разбирање и најде помош кај сите југословенски академии. Тоа се изрази особено јасно во работата на Матичната комисија за формирање на Македонската академија, како и во готовноста со која ред истакнати работници во науката и уметноста зедоа учество во поднесувањето на реферати за изборот на

првите наши академици. Нашата благодарност им е упатена на сите нив, посебно на претседателот на Матичната комисија академикот Милан Бартош и на членовите на Матичната комисија академиците Мирослав Каршулин, Братко Крефт и Анто Бабиќ. Нашата благодарност им е упатена и на одговорните општествено-политички тела на СР Македонија што со посебна грижа се однесоа кон формирањето на нашата Академија.

Задачите на Македонската академија на науките и уметностите беа јасно набележени со актот на нејзиното основање. Тие задачи се обемни како по она што таа треба да го врши наспрема општествено-стопанскиот развиток на СР Македонија така и по она што треба да го врши во областа на историските науки и на уметноста. Чувството на одговорност е основното чувство што сега нè исполнува. Македонската академија на науките и уметностите излегува пред вас и пред целокупната јавност готова да се заложит за тоа што се очекува од неа. За успехот на нејзината акција многу нешто ќе зависи од постојаната морална и секаква друга подршка на средината во која таа треба да дејствува. Се надеваме дека во тој поглед ќе се развива и натаму плодна и многустрана соработка. Ви благодарам.

**Мито Хаџи-Василев, претседател на Собранието на СРМ, го
поздравува отворањето на МАНУ**

**ПОЗДРАВНА РЕЧ НА МИТО ХАѢИ ВАСИЛЕВ, ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА СОБРАНИЕТО НА СРМ**

Другар Претседателе,
другарки и другари,

Со особено задоволство го поздравувам, од името на Собранието на Социјалистичка Република Македонија, овој свечен собир кој ја отвора редовната работа на Македонската академија на науките и уметностите. На членовите на Академијата срдечно им пожелувам полн успех во дејностите и афирмирањето на Академијата – во остварувањето на нејзината значајна улога во развитокот на науките и уметностите во Републиката.

Создавањето на врвната научна и културна институција е голем настан во општествената и културната изградба на Социјалистичка Република Македонија, и во животот на југословенската заедница.

Тоа е од оние историски акти и чекори на нацијата со кои таа се претставува како нестивнат процес на конституирање и развој, со кои ја осмислува својата слобода и го потврдува правото на самостојност и рамноправност, устремен кон постојано разгрнување на можностите и способностите за творечки труд и натпревар. Воедно: за југословенската заедница – тоа е уште еден значаен влог во напредокот и иднината на нашите народи, чијшто взаемен придонес за развојот на секој од нив, и на социјалистичкото општество во целост, се изразува и остварува во достигнуањата и сè попотполната еманципација на секоја нација и народност.

Академијата започнува со работа спроти самата 26-годишнина на Денот на востанието на македонскиот народ против фашистичките окупатори. Ова совпаѓање носи многу подлабока порака, од што е пригодното упатување на историската врска помеѓу денешнината и минатото.

Востанието и сегашниот општествен и културен досег на нашиот народ се почеток и заден белег на револуцијата која е во траење и полн развој. Придобивките на нациите и народностите, преобразувањата во целиот општествен живот се нејзини чинови и историја, обележени со нејзините побуди, ритмови, карактер и цели.

Македонскиот народ ги внесе во 11 октомври вековното национално осознавање и стремежите за слобода и рамноправност. Неговото востание, меѓутоа, не е определено само од свеста за себеси и своите историски права и цели, ниту му припаѓа само нему. Во неговата национална свест и цели, во нивниот програмски, стратегиски и акционен концепт залегнаа погледите на работничката класа за решавање на националното прашање преку радикални социјални преобразувања и заедничкото сознание на југословенските народи дека националната борба на секој народ може да смета на успех ако е борба за слободата и на другите народи, т.е. ако акционите цели се идентификуваат со создавањето на нова заедница на рамноправни нации и народности. Во таа смисла: 11 октомври е плод на општата револуционерна линија и национална платформа на југословенската народно-ослободителна борба; е востание на македонскиот народ и чин на

југословенската револуција; пат на завојување на својата слобода и државност – и на создавање социјалистичка заедница на нашите народи.

Ако денес ја обележуваме 26-годишнината на Востанието со една нова, значајна национална придобивка и достигнување во културниот развој – како што и досега сме ги сврзувале сите успеси во материјалната и општествената изградба на Републиката за историскиот миг во кој нашиот народ се исправи на нозе – го чиниме тоа за да искажеме кои сме, и што сме, на што стоиме и како и со кого ја обезбедуваме иднината. Секоја придобивка во нашиот национален развој го афирмира значењето на 11 октомври токму во тоа што е македонска и југословенска историја, што е сврзување судбината на македонскиот народ за југословенската заедница и нејзината социјалистичка практика, инспирирана од Сојузот на комунистите.

На овој простор – во ваква дружба и во револуција која храбро и творечки ги открива патиштата на развојот на социјализмот – македонскиот народ почна да ги освојува материјалните, општествени и културни претпоставки и белези на современата цивилизација. И го чини тоа со невиден темпо за условите на општа заостанатост со која беше притиснат. Тој ги постигна успехите во создавањето на материјалната, интелектуално-кадровската и организационо-институционалната база на својот прогрес – со многу напори и самоодрекување, потпирајќи се на постојаниот развој на социјалистичките општествени односи кои силно ја поттикнуваа иницијативата на работните луѓе и нацијата. Но е потполно свесен дека тие успеси можеше да ги оствари при значајна и сестрана поддршка на другите наши народи и врз основата на општите стопански можности и потреби, и развојни движења и резултати на заедницата.

Социјалистичка Република Македонија ја создава својата Академија на науките и уметностите во време кога наоколу, и натаму, се расправа за постоењето на македонската национална индивидуалност, за тоа кому припаѓа македонската историја и дали постои прашање за демократските права на македонските малцинства. Додека слободната нација го совладува страотниот распон во културната историја на народите помеѓу букварот и академијата на науките и уметностите – тукуречи – во еден здив, за две децении, – околу нас со пописи се регистрира чуден процес на губење националното чувство и свест кај македонските малцинства. Македонскиот народ ја искуси сета тежина на судирот меѓу

остварената слобода и нејзиното обезбедување во атрибутите на вековната заостанатост, за да се однесува кон присвоените белези на цивилизацијата – не како кон раширување просторите за творење туку како кон рекламни амблеми кои прибавуваат значење и почит. Тој не го бара своето место меѓу слободните народи и својата рамноправност и афирмација во бројот и авторитетот на институциите, но е сигурно дека секој чекор во збогатувањето на националното битие – го чини сè поапсурдно и анахроно какво и да е посегавње на неговата историја, индивидуалност и права.

Гости и членови на МАНУ при свеченото отворање на Академијата

Историско-општествените околности во кои ќе ја развива својата дејност, ја ставаат Македонската академија на науките и уметностите пред значајни, сложени и одговорни задачи. Нејзиното раѓање не е само неизбежно доградување во институционалното организирање на нацијата, туку повеќе – и во прв ред – е дел од

нашето отворање кон иднината. Академијата ќе треба, на многу работен и делотворен начин, да се сврти кон бурниот процес на суштественото преустројување на социјалистичките материјално-стопански и општествено-политички движења, како и кон новите потреби, текови и стремежи во националниот развој. Едните и другите, се единствен процес на интензивирање и оквалитетнување на трудот и творештвото, на продлабочување самоуправните демократски социјалистички и национални основи на општеството и рамноправноста на народите, на позабрзано, порационално и порезултатно интегрирање во сите области и дејности внатре во заедницата и во меѓународната поделба на трудот.

Потребата, успешно и во правиот момент да се решаваат сестраните проблеми на овој развој, да се преодолуваат тешкотиите со што помали потреси и растурања на средствата и трудот, и – пред сè – да се разработуваат солидни сознанија и проекции за унапредувањето на стопанските и другите дејности во Републиката, комуните и работните заедници, – бара да се изнаоѓаат нови поттици, средства и потпири, методи и облици за што поцелисходно и ефикасно самоорганизирање на творечките сили и напори на работните луѓе врз основа на достигнувањата на науката, на високото остречување и модернизирање организацијата на трудот и на развивање иницијативата на човекот како самоуправувач со што подоследна практика на социјалистичките општествени и економски односи и грижливо подржување на сите творечки активности што ја збогатуваат личноста и го облагородуваат животот. Академијата на науките и уметностите резултат е на оваа потреба, и, несомнено, брзо ќе се ситуира во општите движења како фактор што успешно содејствува за решавањето на спомнатите задачи.

Стопанската реформа е денес главно подрачје на нашите проблеми и акции. Таа, во основа, е своевидна рамносетка на општеството за досегашниот развој на материјалните производни сили – неопходна заради сè поакутната потреба од вклучување во меѓународната поделба на трудот и заради непосредното преземање од работничката класа и другите самоуправувачи – одговорноста за проширената репродукција на општеството. Смеслата на оваа рамносетка е да се утврди, врз економски критериуми, колкаво и какво е нашето богатство во предметен труд и колку вреди нашиот жив труд – по целисходноста на своето трошење во однос на

внатрешните и надворешните потреби, по продуктивноста и нивото на трошоците на производството, по способноста да даде квалитет итн.

Се откри дека во стопанството на Републиката претстојат за решавање вонредно сериозни проблеми на селекционирање и преориентации во производството; на модернизирање и реконструкции на капацитетите; на успешно воведување нови технолошко-технички решенија; на освојување големи серии и снижување трошоците на производството; на внесување современа организација на трудот и рационална и ефикасна деловност; на решително поттикнување процесите на интеграција итн.

Кон сè тоа стои уште позагрижувачка состојба на оние фактори, чија дејност е пресудна не само за совладувањето на проблемите што ги отвори реформата, туку и за постојаното обезбедување на производството да држи чекор со напредокот на технологијата, со развојот на потребите, со економисувањето на трудот во југословенското и светското стопанство. Нашите работни луѓе ќе очекуваат Академијата да придонесе, со свои иницијативи и влијание, за поефикасно поврзување на науката со стопанството, за поамбициозно но и посоодветно програмирање и развивање на научно-истражувачката дејност, за изградувањето на смислена политика на општеството во збогатувањето мрежата на научните институции и во обезбедувањето претпоставките за нивната нормална работа но и на резултатите што треба да ги дадат.

Од не помало значење и интерес за Академијата се проблемите и потребите кои социјалистичкиот развиток ги поставува пред општествените науки. Нашата практика, со процесите на деетатизацијата до остварувањето слободно движење на општествениот вишок на трудот внатре во самоуправниот организам и врз базата на односите на распределбата според трудот, го изведе социјализмот на неговите сопствени општествено-економски и политички основи. При тоа, денес јасно се покажува дека непосредното сврзување на работничката класа за развојот на материјалните производни сили преку односите на самоуправавањето и асоцијациите на слободни, самостојни стокковни производители, не е мирен, безболен процес, без сериозни противречности и опасности од стихиски тенденции, нити едноставен, јасно согледлив, лишен од секакви мистификации и лесно податлив на практично конкретизирање.

Науката треба да утврди во што се ослободуваме од нашата лажна, етатистичка претстава за социјализмот, со што практиката неизбежно се служи како со преодни односи, мерки и облици на развитокот, а во што ги зацврстуваме вистинските основи и вредности на новото општество. И овде: истражувањето на практиката, насочена кон основните процеси и односи, ќе го олесни одговорот на сите оние прашања што денес се во средиштето на вниманието на теориската мисла и на вознемирувањето на не мал дел од јавноста. Ангажирањето на Академијата во напорите да ги обединиме, поарно организираме и активираме научните сили на ова подрачје – преку иницијативи за договор и соработка, особено помеѓу катедрите и институтите, или и со организирање од нејзина страна на собири, дискусии, симпозиуми и друго – ќе биде ценет поттик на развојот на нашата научна мисла.

Науките што го изучуваат националниот развиток, јазикот, творештвото и националниот бит, забележија за изминатите две децении брз развој, видни резултати и афирмации во земјата и надвор од неа. Покрај самото постоење на Социјалистичка Република Македонија и нејзиниот општествен, стопански и културен напредок, и покрај творештвото и културните вредности презентирани на јавноста во разни земји, научната дејност во овие области беше досега, и ќе остане за натаму, значаен фактор на афирмирање националната индивидуалност и развиток на македонскиот народ. Па, сепак, ние сè уште сме некаде на почетокот на научното откривање на стопанската, културната и политичката историја на нашиот народ, иако тоа што е веќе постигнато овозможи да се пристапи на прв македонски опис на таа историја. Уверен сум, со оглед на националните потреби и интереси, дека Македонската академија на науките и уметностите ќе вложува посебни грижи, заедно со Универзитетот и соодветните институти, за унапредувањето на оваа благородна активност која на нацијата ѝ ја дава вистината за нејзиното раѓање и отстојување.

Наедно со развојот на материјалната база на Републиката, со големите промени во образовната структура на општеството и создавањето на бројна интелигенција, со менувањето на нашиот човек, на неговата свест и видици, вкус и потреби – се забрзуваа и развојните процеси во македонското национално творештво. Фондот на културните вредности и уметничкиот досег во нив; сè поинтензивната комуникација со културните средини во другите наши републики

и на други земји; губењето на сентиментализмот и самопофалбите при секоја нова појава во националната култура, како и на куртоазните интенции на критиката надвор од Републиката, мотивирани како охрабрувачки податоци, – се сигурни показатели дека македонската национална култура ја мина фазата кога секоја нова книга се поздравуваше како настан, а статистиката претставуваше нејзин главен репрезентант. Денес се поврзуваме со другите народи и светот не со броење на националните придобивки, туку сè повеќе со творечките достигнуања и резултатите во науката. Академијата на науките и уметностите треба сестрано да го потпомага овој процес на зреење на нашата национална култура; да придонесува за засилување на критичните напори и општествено-идејните претпоставки што го обезбедуваат афирмирањето на правите вредности.

Другари и другарки,

сите ние, целиот наш народ, се радуваме на создавањето на Македонската академија на науките и уметностите. И свесни сме дека со неа преземаме сериозна обврска спрема науката и поставаме уште една значајна линија на нашето поврзување со мислата и прогресот на другите наши народи и во светот. Затоа изразувам надеж дека подршката во нејзината работа од државните и општествените фактори, од самоуправните заедници и работните луѓе – ќе биде рамна на тоа што го очекуваме од неа.

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАД. ГРГА НОВАК, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ЈАЗУ

Druže predsjedniče Sobraња,

Druže predsjedniče Makedonske akademije znanosti i umjetnosti,

Drugovi akademici,

Drugarice i drugovi,

U ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, kao najstarije akademije ne samo u našoj zemlji nego i na čitavom Slavenskom jugu, najsrdačnije čestitam narodu i naučnim radnicima Socijalističke Republike Makedonije današnju svečanu manifestaciju velikog naučnog, kulturnog i umjetničkog dostignuća – osnivanje Makedonske akademije nauka i umjetnosti.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, osnovana na idejama velikog Jugoslovena Josipa Jurja Strossmayera, sa jugoslavenskim imenom u svome nazivu, gledala je još od svoga osnutka daleko preko užih granica Hrvatske. Ideja duhovnog jedinstva svih južnoslavenskih naroda bila je pred stotinu godina usađena u njene temelje i uvijek je predstavljala misao vodilju u njenome radu. Još u vrijeme njena osnivanja održavao je Strossmayer neposredne lične veze sa velikim preporoditeljima makedonske književnosti braćom Miladinov – Dimitrijem i Konstantinom, borcima za uvođenje narodnog jezika u škole i crkve, piscima i izdavačima makedonskih patriotskih i narodnih pjesama, koji su za takav svoj rad i život svoj žrtvovali i umrli u progonstvu – u carigradskom zatvoru 1862. godine. Kroz stotinu godina svoga postojanja ubrajala je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u svoje redove odlične naučenjake i umjetnike svih južnoslavenskih naroda. Ona je počašćena naročito i time, a to ističem s osobitim zadovoljstvom, što je i današnji predsjednik ove naše najmlađe akademije – akademik Blaže Koneski član Jugoslavenske akademije od godine 1962.

Nama su vrlo dobro poznati rezultati koji su pod najtežim uvjetima postignuti do sada u Socijalističkoj Republici Makedoniji ne samo na području općeg obrazovanja naroda i na općem kulturnom polju, nego i u izgradnji više i visokoškolske nastave, a također i u podizanju naučnih i umjetničkih institucija.

Prateći s velikim simpatijama rad nastavnika pojedinih fakulteta skopjanskog sveučilišta i naučnih radnika u sveučilišnim, fakultetskim i drugim institutima i zavodima, kao i rad na polju umjetničkog stvaralaštva, mi smo sa velikim zadovoljstvom mogli primijetiti da su njihova djela iz godine u godinu bila sve obilnija, a njihova naučna vrijednost sve veća i sve trajnija. Ta djela po tematici koja je u njima obrađivana kao i po naučnoj metodologiji koja je primjenjivana, odavno su prešla granice ne samo Socijalističke Republike Makedonije nego i granice Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Velika je zasluga makedonskih naučnih radnika i umjetničkih stvaralaca što su svojim djelima omogućili čitavom svijetu da se upozna s ovom našom Republikom, sa njenim dostignućima i njenim stremljenjima, sa njenom historijom i s njenim kulturnim nasleđem, sa njenim znanstvenim i umjetničkim dostignućima.

Академикот Грга Новак, претседател на ЈАЗУ

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, najviša naučna i umjetnička ustanova hrvatskoga naroda, proslavila je tokom prošle godine stogodišnjicu svoga postojanja i mi smo imali, među ostalim, prilike da u okviru te proslave načinimo osvrt na čitav put koji je naša akademija u prošlosti prošla da bolje shvatimo teškoće s kojima se na tom putu morala boriti i zapreke koje su u prvim periodima njena razvoja stajale na putu njenome napretku. I upravo zbog toga, jer nam je sve to vrlo dobro poznato, mi se još više divimo narodu Makedonije i naučnim radnicima Makedonije na svemu onome što su oni pod danim historijskim uslovima, a u stvari u relativno kratkom razdoblju od svega 23 godine poslije oslobođenja, u svojoj Socijalističkoj Republici, postigli u razvoju i napretku svoje znanosti i svoje umjetnosti.

Želio bih ovom prilikom još naročito da podvučem, da nikada još organizirani znanstveni rad i sistematska naučnoistraživačka djelatnost nije bila toliko potrebna svakome narodu, kao što je to danas u doba neobično brzog razvoja znanosti, kao što je to

toliko potrebno baš danas ne samo za privredno podizanje zemlje, nego i za njen kulturni razvoj, za opći napredak naroda.

Zbog toga smatramo da je bila sasvim ispravna orijentacija političkih i naučnih radnika Socijalističke Republike Makedonije da osnivanjem vlastite Akademije nauka i umjetnosti ubrzaju taj razvoj, da ga organizaciono učvrste, da ga postave na što šire i što dublje temelje, da stvore jedan snažan centar koji će pomagati stvaranje jedne zdrave nacionalne naučne i umjetničke politike, da zasnuju na ovaj način čvrstu vezu naučne i umjetničke funkcije sa cjelokupnim životom naroda.

Nitko ne može bolje ispuniti tu funkciju nego upravo akademija nauka i umjetnosti unapređujući već postojeće naučne i umjetničke ustanove i osnivajući nove, kako bi se što prije ispunila praznina koju je historijski razvoj za sobom ostavio. Nova Makedonska akademija uključit će se u sva naučna i kulturna stremljenja jugoslavenskih naroda, a kao najviša naučna i umjetnička ustanova makedonskog naroda, ona će prvenstveno biti pozvana da bude čuvar i vjeran tumač njegove bogate naučne i dragocjene umjetničke prošlosti, da bude tumač i promicatelj specifičnoga ekonomskog i društvenog razvoja makedonskog naroda. Ona će biti pozvana – da se poslužim riječima prvog predsjednika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti hrvatskog historičara Franje Račkog – „da predvodi i oplemenjuje narodne težnje...“, „...da stupa zajedno sa svojim narodom“.

Promatramo li u tom smislu osnivanje Makedonske akademije nauka i umjetnosti, onda moramo taj čin smatrati jednom značajnom prekretnicom u životu makedonskog naroda i njegove Socijalističke Republike, jednom neophodnom etapom i jednom značajnom fazom u daljem afirmiranju makedonske nacije ne samo u sklopu ostalih naroda Jugoslavije nego i među svim ostalim narodima svijeta.

Nama je također veoma drago što je osnivanje Makedonske akademije izvršeno u suranji s ostalim našim akademijama nauka i umjetnosti i što je Jugoslavenska akademija pružajući onu pomoć koja se od nje tražila, pridonijela tome značajnom dostignuću makedonskog naroda i ovaj svoj skromni obol.

U ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, tumačeći osjećaje svih njenih članova, upućujem iz sveg srca bratskoj Makedonskoj akademiji nauka i umjetnosti iskrene želje da svojim radom ispuni u punoj mjeri preuzetu časnu obavezu prema svome narodu, da zauzme u našoj nauci i kulturi dostojno mjesto i ovjekovječi svoj

rad plodovima trajne vrijednosti, na čast makedonskog naroda i svih jugoslavenskih naroda, na čast naše napredne socijalističke domovine.

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАД. ВЕЛИБОР ГЛИГОРИЌ,
ПРЕТСЕДАТЕЛ НА САНУ

Оснивање Македонске академије наука и уметности поздрављено је спонтаним изразима великог задовољства у Српској академији наука и уметности, у чије име говорим. У више од две деценије слободног развитка македонског народа у Револуцији, створени су темељи за раст самосталне и слободне македонске културе. У тим темељима су и наслаге најсветлијих традиција културе македонског народа, из времена када се он жилаво борио против угњетавања и када је жудео да остварује своје велике и лепе дарове у слободи. Револуцијом је ослобођен македонски народ од угњетавања, од прогона и забрана да ствара своју сопствену културу, ослобођене су и њене заробљене традиције, и њени дарови, и ми смо у овим деценијама после ослобођења присутни великом процвату македонског народа у свим доменима људског стварања и рада, присутни смо и великом процвату његових дарова у науци, књижевности и уметности.

Оснивање академије наука и уметности симболично је за полетан развитак македонске културе. Раст културе потврђује се делима, постигнутом резултатима умног и духовног стваралаштва, ступњем његовог развитка и напретка. Македонска култура је у областима умног и духовног стваралаштва, као и у другим областима људске делатности, данас далеко изнад заостајања, узрокованог историјским ситуацијама пре револуције. Данас је процес раста њене књижевности, уметности и науке све разгранатији и далекосежнији у високо даровитим остварењима. Створен је онај умни и духовни фонд, потребан за оснивање Академије у осведоченим и афирмисаним, угледним књижевним, уметничким и научним делима, и у потенцијалу који је присутан бројним даровитим снагама које обезбеђују перспективе развитка Академије.

Академикот Велибор Глигорич, претседател на САНУ

Академија као скуп научних, књижевних и уметничких снага има своју стваралачку мисију, своја утицајна духовна зрачења. Њу ствара заједница за своју садашњост, а такође и за будућност, са наменом да буде језгро и највиша афирмација њене културе. Заједница је ствара да она буде један од првих градитеља њене културе, да буде један од најутицајнијих и најужорнијих покретача, инспиратора културног развитака и напретка. Академија наука и уметности Македоније оснива се у времену када се све институције код нас широм отварају животу, кретањима и успону савременог друштва. Њој се отварају најбоље перспективе да испуни жеље и наде своје социјалистичке заједнице, да подстиче и помогне уздизање даровитих снага, да их окупља око себе и да буде покретач свега

онога што унапређује културу на путевима прогреса савременог друштва. Она обавезује на квалитет умног и духовног рада, на висину одговорности, на узорну савесност у раду, она тражи све већи успон у грађењу културе, како од својих чланова, тако и од својих сарадника и од своје средине.

Недавно смо присуствовали свечаном чину оснивања Академије наука и уметности Босне и Херцеговине. Данас присуствујемо свечаном чину оснивања Македонске Академије наука и уметности. То значи да академија, као институција, стоји високо у пажњи и бризи заједнице, у тежњама заједнице да путем академије уздиже науку и уметност које се на њеним изворима живота гаје. Академија, дакле, није превазиђени облик институције у животу и култури, већ је она жив организам и жива потреба у савременом друштву. Она и не може бити пасивна и статична у њему. Савремено друштво очекује од њеног састава, њеног рада и акције, узорну стваралачку снагу, покретачку и утицајну у развоју и напретку науке и уметности, и жели да она као таква снага претходи, да буде за умне и духовне области, на терену културе, веза са животом и развојем друштва, конструктивна снага у револуцији. Књижевници, уметници, научни радници Македоније дали су својим стваралачким ангажовањем и пожртвовањем, својом виталном продуктивношћу, уверљива осведочења да могу створити и подићи такву савремену академију.

Ми смо уверени да ће улазак новоосноване македонске академије у заједницу већ постојећих академија у Југославији, допринети снажењу улоге и функције академија у савременом друштву. Заједница академија, освежена и оснажена новим, може још компактније и усаглашеније да дејствује као угледан и утицајан фактор у стварању наше заједничке културе, да уједињује наш стваралачки научни и културни свет, да дејствује покретачки у грађењу динамичног, креативног везивања нашег стваралачког научног и културног света са потребама напретка нашег савременог друштва. Исто тако ова проширена заједница биће несумњиво и утицајнија у обухватнијем активизирању међународне сарадње са стране југословенских научних и културних радника у области науке и уметности света.

Поздрављајући радосно ову данашњу свечаност која је и македонска и југословенска, складну са великим празником устанка македонског народа, поздрављајући свечаност оснивања Македонске академије наука и уметности у име

Српске академије наука и уметности, желим братској македонској академији много лепих успеха у животу и раду. Желим јој да, инспирисана безмерном љубављу, како македонског, тако и свих других народа Југославије, инспирисана хуманизмом револуције у којој је израсла, реализује своје стваралачке и градитељске визије и замисли. Желим македонском народу да дочекује и остварује овакве плодноне празнике у најлепшим успесима, најсрећнијем просперитету и благостању.

Академикот Јосип Видмар, претседател на САЗУ

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАД. ЈОСИП ВИДМАР
ПРЕТСЕДАТЕЛ НА САЗУ

Tovariš predsednik,

Spoštovane tovarišice in tovariši,

Iz vsega srca in z globokim čustvom, pretresen pozdravljam ta današnji praznik makedonskega naroda, osnovanje Makedonske akademije znanosti in umetnosti, v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti in, lahko bi rekel, v imenu vse slovenske zavedne inteligence, v imenu vsega slovenskega naroda. Mislim, da ni neskromno, temveč da je samo preprosto zgodovinsko dejstvo, če trdim, da noben drug narod v Jugoslaviji ne more tega praznika čutiti tako intenzivno in tako globoko in do te mere osrečujoče kot ravno slovenski. Vsa naša slovenska zgodovina je en sam boj za ravnopravnost slovenskega jezika, za ravnopravnost slovenske kulture, za možnost za razvoj tega, kar v nas je, za izraz tega, kar v srcu nosimo in kar nam predstavlja našo umetnost, kar predstavlja našo znanost.

Od začetka naše zavesti, pa do začetka tega stoletja smo se Slovenci borili za ravnopravnost našega jezika v šolah. Šele v tem stoletju smo Slovenci dobili dokončno in zanesljivo svoje nacionalno profesionalno gledališče. Šele v tem stoletju smo Slovenci dobili svojo Univerzo. Ni tega še 40 let kar smo dobili in ustanovili svojo Akademijo. Akademija je bila za nas zmeraj predstava o zadnjem vrhu naše kulture in takrat, ko smo to Akademijo dobili, smo doživeli praznik, kakršnega, mislim, danes doživlja makedonski narod. Ta praznik je dejansko velika afirmacija makedonske nacionalne misli, makedonske kulturne zavesti in svega tistega, kar ta narod v sebi nosi in kar je že zdavnaj nekoč v zgodovini dokumentiral s tem, da je, pravzaprav iz tega naroda izšla luč slovanskega pisma, ki je prinesla luč vsem slovanskim narodom v davnih časih. Iz tega naroda je ta luč izšla in danes ta narod po tolikem trpljenju, po tolikih mukah svoje zgodovine prihaja do tega, da se znova uvršča v najvišje vrhove svetovne kulture, da je to veličasten praznik za vaš narod, naravno pa da tudi za vse nas, ki smo s srcem v tej naši domovini, v socialistični Jugoslaviji, kaj ti samo v tej socialistični Jugoslaviji se je zgodilo in se je najbrž moglo zgoditi, da so Makedonci dobili svojo Univerzo in svojo Akademijo. To je zadoščenje, kaj ti nekaj značilnega je za naš socializem, da je dal življenje kulturi tega naroda v najvišji obliki in da bo socializem od tega naroda prejemal nazaj tisto, kar kultura nudi vsakemu narodu in vsaki državi.

In še ena stvar je, ki me navdaja ob tem prazniku z velikim zadoščenjem. Jugoslovanske Akademije so organizacije, o katerih je mnogo ljudi mislilo, da so predstavniške, reprezentativne organizacije, skratka, najvišja reprezentacija znanosti in

umetnosti v nekem narodu. To Akademije vsekakor so, ni pa to vsa njihova vsebina. V današnjem času, ko socialistična Jugoslavija intenzivno išče pot k pametnemu, dobremu organiziranju svoje znanosti mislim, da so Akademije v prvi vrsti poklicane pomagati pri organizaciji znanstvenega življenja, prevzeti, če je treba, tudi vodstvo te organizacije, da bi na ta način povedle našo znanost na plodno in zdravo pot.

Naravno je, da se veselim tega, da je bila lansko leto ustanovljena Bosanska akademija, ravno tako pa se veselim tega, da je danes ustanovljena Makedonska akademija, ki bo temu delu za razvoj jugoslovanske znanosti lahko intenzivno prispevala, se udeleževala vseh priprav in vsega organizatornega dela za razvoj jugoslovanske znanosti.

V imenu vsega tega, predvsem pa v imenu čustev, ki sem vam jih skušal prej v bežnih besedah razložiti in resnično pretresen pozdravljam ta vaš praznik, želim vaši akademiji vso srečo pri nadaljnjem delu, velikih uspehov, in tega, da bo resnično postala tisto, kar makedonski narod od nje pričakuje, se pravi, nositeljica makedonske misli – znanstvene in umetniške in nositeljica vsega narodnega poleta.

Živela Akademija Makedoncev!

Академикот Васо Бутозан, претседател на АНУБиХ

ПОЗДРАВНА РЕЧ НА АКАД. ВАСО БУТОЗАН,
ПРЕТСЕДАТЕЛ НА АНУБиХ

Друже председниче,

Другарице и другови и драги пријатељи,

У име Академије наука и уметности Босне и Херцеговине од свег срца честитам оснивање и почетак рада Ваше најмлађе академије, Македонске академије наука и уметности. Као и у нашој Републици Босни и Херцеговини, оснивање академије сигурно представља највишу културну тековину македонског народа после оснивања Универзитета у Скопљу. Ми у томе видимо резултат свакодневног успешног рада научних и културних радника и уметничких стваралаца Македоније, да су у таквом кратком временском размаку у слободи и социјалистичкој изградњи створили повољне услове за оснивање ове највише научне и културне установе. Стварање академије је резултат вековне борбе најбољих синова и кћери Македоније да у слободи и независности, у братској

заједници југословенских народа развијају све своје стваралачке снаге у интересу бољег и лепшег живота свих наших народа.

Радни људи широм наше земље у Македонској академији гледају оживотворење тековина народноослободилачке борбе и револуције на чијим је победничким заставама било исписано братство и јединство наших народа да у слободној и збратимљеној Југославији изграђују живот достојан човека.

У Македонској академији гледамо установу која ће са успехом и свестрано и систематски проучавати како природна богатства земље тако и политичке, друштвене, економске проблеме као и богату културну баштину коју су Македонци у својој прошлости стварали и која ће им послужити да што брже остваре социјалистичке друштвене односе.

Дубоко смо уверени да ће Македонска академија окупити значајне научне и културне раднике као и уметнике ствараоце на заједничком послу око унапређења и даљег развијања друштвених, економских, научних и културних достигнућа и дати свој значајни допринос у ризницу стваралаштва наших народа. Обрађујући и проучувајући своју националну културу и даље је развијајући – обогатиће културни развој свих наших народа. То је утолико потребније истаћи, јер је македонски народ прошао кроз тешка искушења и патње, али и кроз славне и радосне дане у свом историјском ходу до стварања равноправне и слободне социјалистичке Југославије.

Чланови Академије наука и уметности Босне и Херцеговине са радошћу поздрављају рађање Македонске академије и са осталим нашим академијама искрено честитају народу Македоније овај врло значајни успех, убеђени да ће она заједно са Југословенском академијом знаности и умјетности, Српском академијом наука и уметности и Словенском академијом знаности и уметности дати свој значајни допринос свестраном развоју научне мисли и уметничког стваралаштва у нашој социјалистичкој домовини.

Морамо овом приликом истаћи да су успостављени и пре оснивања Македонске академије односи сарадње између научних и културних радника Босне и Херцеговине и Македоније. Наши народи прошли су кроз готово исте историјске путеве у својој борби за слободу и независност, за стварање социјалистичке Југославије. У центру за балканолошка питања наше Академије иступали су са својим прилозима и научни радници Македоније. Да споменемо само неке као

Михајла Петрушевског, Јована Трифуноског, Ђорђи Шоптрајанова и др. Тако је на пример Михајло Петрушевски изабран за члана балканолошког центра наше Академије. Надаље можемо да споменемо и везе које је успоставио Земаљски музеј Босне и Херцеговине са научним установама у Македонији. Најзад, наша Академија врши размену својих публикација са Филозовским, Медицинским, Правним и Економским факултетом у Скопљу, затим са бројним научним и културним институцијама, као са Институтом за националну историју, за геологију и палеонтологију, са Етнолошким музејом, Биолошким институтом, Народним музејом у Битоли итд. Дубоко смо уверени да ће се везе овакве врсте још више проширивати оснивањем и у току рада Македонске академије.

На културном пољу успостављене су исто тако бројне везе и сараднички односи између Македоније и Босне и Херцеговине. Тако су се на пример на македонском језику појавила дела Иве Андрића, Бранка Ћопића, Петра Кочића, Родољуба Чолаковића, Мехмеда Селимовића, Исака Самоковлије, Ахмета Хромацића и др. А у Босни и Херцеговини дела Косте Рацина, Јована Бошковског, Стале Попова, Глигора Поповског, Ванча Николовског, Славка Јаневског, Аце Шопова и др. Верујемо да ће се и ова сарадња између Македоније и Босне и Херцеговине оснивањем Македонске академије још више проширивати и продубљивати у интересу бржег напретка свих наших збратимљених народа.

Овом приликом указао бих на још једну значајну улогу Македонске академије. Као што је познато Македонија лежи у срцу Балкана. Она се, као и остале наше Републике, чврсто повезала у својој историји са балканским народима и ове везе политичке, економске и културне продубљују се и продубљиваће се из године у годину све више и у будућности у интересу развитка све већег просперитета, узајамног разумевања и очувању мира у овом делу света.

Руковођени оваквим мислима и братским жељама честитамо почетак рада Македонске академије са искреном жељом, да у заједничком раду и напору са осталим нашим академијама развије своје стваралачке снаге у интересу процвата и изградње социјализма не само Македоније већ читаве заједнице наших збратимљених народа у Федеративној Социјалистичкој Републици Југославији.

Нека Македонска академија наука и уметности живи и цвета и развија се на корист наше социјалистичке домовине и даљег прогреса и очувања мира у свету.

V. Прием на Македонската академија на науките и уметностите за член на Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ

Претседателството на Советот на академиите и уметностите на СФРЈ на својата седница, одржана на 10. X. 1967 година во Скопје, едногласно реши да му предложи на XI редовно заседание на Советот, да се прими за член најмладата наша академија – МАНУ.

На XI редовно заседание на Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ, одржано во Белград на 5. XII. 1967 година, со акламација беше примена МАНУ за член на Советот. Претседателот на Советот акад. Јосип Видмар со одбрани зборови го поздравил приемот на МАНУ во членство на Советот.

Во отсуство на претседателот на МАНУ во името на МАНУ се заблагодари потпретседателот акад. Харалампие Поленаковиќ. „Драго ми е, рече тој меѓу другото, што можам најтопло да му се заблагодарам на другарот претседател на убавите зборови, со кои го поздравил приемот на МАНУ во Советот на академиите на науките и уметностите на Југославија. Во отсуство на претседателот Б. Конески сакам да го изразам своето задоволство што имавме сесрдна поддршка на сите наши академии при формирањето на МАНУ, во претходните разговори, во припремните работи и, на крајот, во службеното формирање на Академијата“.

Приемот на МАНУ за рамноправен член на Советот беше уште една манифестација на братската помош и поддршка на другите југословенски академии во основањето на МАНУ.

VI. Одглас од основањето на Македонската академија на науките и уметностите во земјата и странство

Основањето на МАНУ најде голем одглас во земјата и странство, од каде се добиени бројни телеграми и писма, со кои се честита основањето на МАНУ и се изразуваат најубави желби за плодотворна работа.

МАНУ доби голем број честитања од земјата: од претставнички тела и секретаријати на Федерацијата и републиките, од универзитетите, од голем број установи од областа на науката и културата, од голем број општествени организации, од верските заедници на СРМ, од редакциите на весниците, од извесен број на странски амбасади и од голем број општествени, научни и културни работници.

Исто така МАНУ доби писма и телеграми од голем број академии на науките и уметностите и од други научни установи од странство. Во нив се поздравува основањето на МАНУ и се изразува желба за соработка. Основањето на МАНУ го поздравува следните академии на науките и уметностите од странство:

Австрија:

Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien

Англија:

The Royal Society, London

The British Academy, London

Royal Scottish Academy, Edinburgh

Белгија:

Académie Royale de Belgique, Bruxelles

Бугарија:

Българска академия на науките, София

Венецуела:

Academia Nacional de la Historia, Caracas

Германска Демократска Република:

Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin

Deutsche Akademie der Künste zu Berlin

Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig

Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina, Halle

Израел:

The Academy of the Hebrew Language, Jerusalem

Ирска:

Royal Irish Academy, Dublin

Италија:

Accademia Nazionale dei Lincei, Roma

Accademia di Belle Arti, Roma

Accademia Toscana di Scienze e Lettere „La Colombaria“, Firenze

Accademia delle Scienze di Torino

Канада:

Académie Canadienne–Française, Montreal

Academy of Medicine, Toronto

Либан:

Académie Libanaise, Beyrouth

Португалија:

Academia das Ciências de Lisboa

Academia Portuguesa da História, Lisboa

Романија:

Academia Republicii Socialiste România, București

САД:

National Academy of Sciences, Washington

American Academy of Arts and Sciences, Boston

Сирија:

Académie Arabe, Damas

Сојузна Република Германија:

Bayerische Akademie der Wissenschaften, München

Akademie der Wissenschaften zu Göttingen

СССР:

Академия Наук Союза Советских Социалистических Республик, Москва

Академія Наук Українсько × Радянсько × Соціалістично × Республіки,

Київ

Акадэмія Навук Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, Минск

Франција:

Académie des Sciences d'Outre-Mer, Paris

Académie d'Architecture, Paris

Холандија:

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Amsterdam

ЧССР:

Československá Akademie Vd, Prěaha

Шпанија:

Real Academia de la Historia, Madrid

Real Academia de Farmacia, Madrid

Academia Iberoamericana y Filipina de Historia Postal, Madrid

Real Academia Sevillana de Buenas Letras

Real Academia de Bellas Artes de Santa Isabel de Hungria de Sevi ll

VII. Подароци и повелби по повод основањето на Македонската академија на науките и уметностите

По повод основањето на МАНУ претседателот на Собранието на СРМ, од името на Собранието ѝ ја подари на МАНУ скулптурата Св. Климент Охридски од акад. вајар Димче Тодоровски и ѝ ја предаде следнава повелба:

Со цел да ги здружи истакнатите научни работници и уметници од сите области на науките и уметностите, за така здружени поусйешно да ја поттикнуваат и развиваат научната мисла, како и да работат на унапредување на уметностите,

Собранието на Социјалистичка Република Македонија на заедничката седница на Републичкиот и Просветно-културниот собор одржана на 22 февруари 1967 година го донесе Законот за Македонската академија на науките и уметностите.

На денот на свеченото отворање на Академијата, Собранието на Социјалистичка Република Македонија ѝ пожелува успешен почеток во остварувањето на нејзините големи задачи.

Во Скопје, 10 октомври 1967 година.

*ПРЕТСЕДАТЕЛ на Собранието на СР
Македонија, М. Хаџи Василев, с. р.*

цел да ги здружи истакнатите научни работници и уметници од сите области на науките и уметностите, за така здружени поустепено да ја поттикнуваат и развиваат научната мисла, како и да работат на унапредувањето на уметностите,

Собранието на Социјалистичка Република Македонија, на седницата седница на Републичкиот и Просветно-културниот собор одржана на 22 февруари 1967 година, го донесе Законот за Македонската академија на науките и уметностите.

На денот на свеченото отварање на Академијата, Собранието на Социјалистичка Република Македонија ѝ пожелува успешен почеток во остварувањето на нејзините големи задачи.

Во Скопје, 10. октомври 1967 година.

Претседател на Собранието на СРМ

М. В. Силев

Скулптура на Д. Тодоровски „Климент Охридски“

Благој Попов, претседател на Градското собрание на Скопје

Градското собрание на Скопје на својата 42 седница го донесе со акламација следниов заклучок:

„Ценејќи ја високо Македонската академија на науките и уметностите како врвна научна и културна институција, кое е уште една потврда на денешницата и утрешницата на нашиот национален и општествено-економски развој, од која и нашиот град очекува голем придонес, Градското собрание на Скопје на 42-та заедничка седница на Градскиот собор и Соборот на работните заедници одржана на 27. XII. 1967 година, донесе

ЗАКЛУЧОК

1. На Македонската академија на науките и уметностите, да може да продолжи со својата редовна работа и се отстапува на користење зградата на улица „Душко Поповиќ“ бр. 1, во Скопје.

2. На Македонската академија на науките и уметностите и се отстапува дел од фондот на ликовното творештво што го има Градското собрание на Скопје.

3. На Академијата и се доделуваат 5.000.000 стари динари за набавка на македонските изданија во областа на науките и уметностите.

4. Градското собрание на Скопје да обезбеди соодветна партиципација во реализацијата на локацијата за идната зграда на Македонската академија на науките и уметностите утврдена со Урбанистичкиот план на град Скопје.

5. Заклучокот ќе се објави во „Службен гласник на град Скопје“.

Број: 11451/1

27. XII. 1967 година

Скопје

Претседател

на Градското собрание на Скопје,

Благој Попов, с. р.

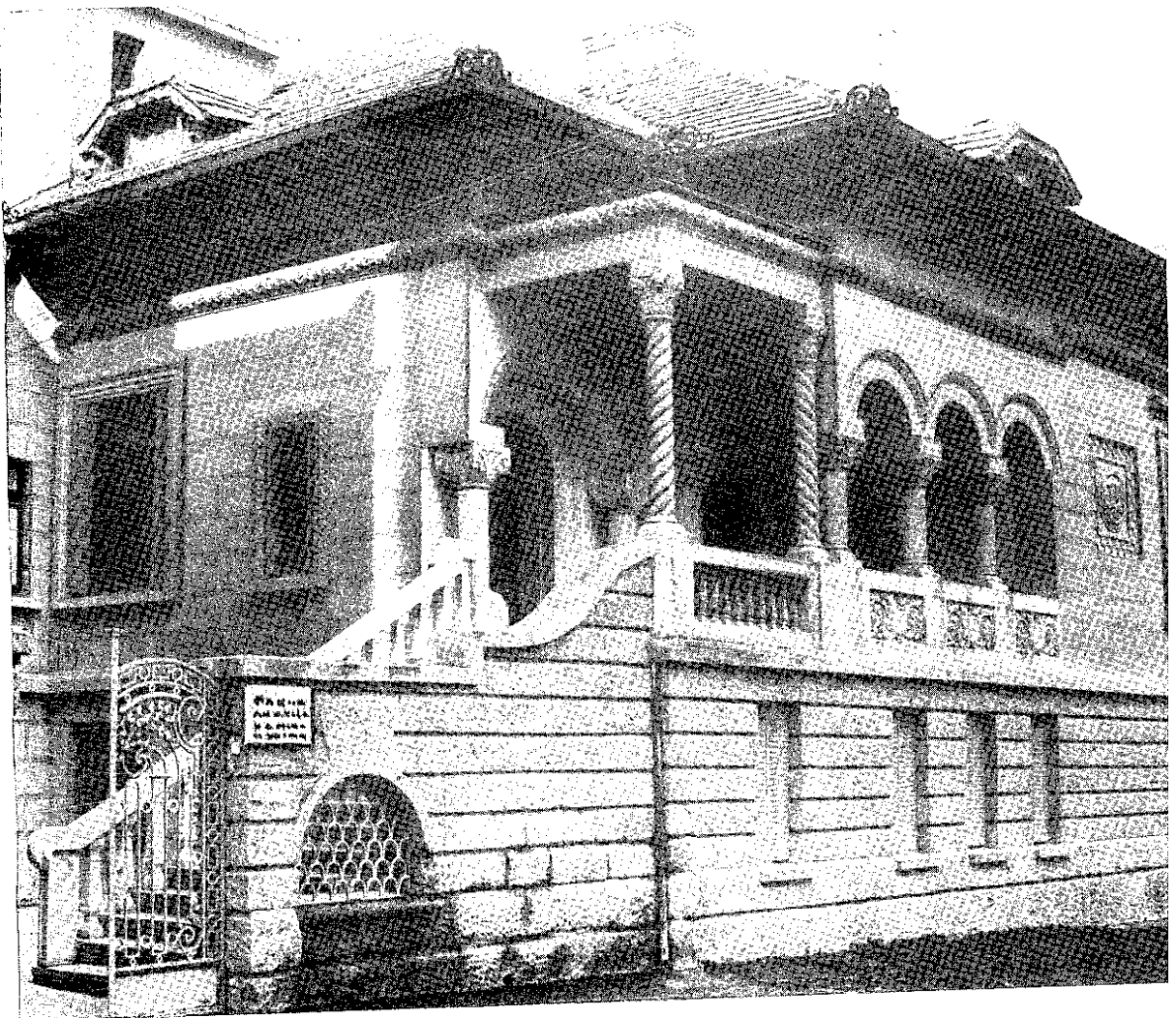
Присутните на заседанието на Градското собрание на Скопје

По тој повод претседателот на Собранието на град Скопје го истакна значењето на МАНУ за нашата Република и посебно за град Скопје и ѝ изрази на МАНУ желба за плодна работа. Претседателот на МАНУ акад. Блаже Конески се заблагодари на благородниот гест, кој претставува и израз на тесната соработка што започнува меѓу МАНУ и нашиот главен град. Тој изрази уверение, дека МАНУ ќе одигра значајна улога во изградувањето на културниот облик на нашиот главен град.

Братските академии на науките и уметностите од другите републики ѝ ги подарија на МАНУ сите свои публикации, издадени од своето основање до денес.

Германската заедница за научни истражувања од Бад Годезберг – СРГ исто така на МАНУ ѝ подари голем број публикации.

Со сите овие подароци обезбедени се некои од најнеопходните услови за успешна дејност на Академијата уште во самиот почеток.

Зградата на МАНУ

VIII. Закон за Македонската академија на науките и уметностите

Врз основа на член 152 став 5 од Уставот на Социјалистичка Република
Македонија, издавам

У К А З

За прогласување на законот за Македонската академија на науките и уметностите

Се прогласува Законот за Македонската академија на науките и
уметностите,

што Собранието на Социјалистичка Република Македонија го донесе на
заедничката седница на Републичкиот собор и Просветно-културниот собор,
одржана на 22 февруари 1967 година.

У. Бр. 18/67

23 февруари 1967 година

Скопје

Претседател
на Собранието на СРМ,
Видое Смилевски, с. р.

З А К О Н

ЗА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

I. Општи одредби

Член 1

Се основа Македонска академија на науките и уметностите (Академија).

Седиштето на Академијата е во Скопје.

Член 2

Академијата е научна организација која ги здружува истакнатите научни работници и уметници од сите области на науките и уметностите.

Член 3

Задача на Академијата е со својата дејност да ја поттикнува и развива научната мисла, основните научни испитувања и применувањето на научните методи и научните резултати, да ги поттикнува самостојно или во соработка со други научни организации и на научните работници и да работи на негувањето и унапредувањето на уметностите.

Академијата посебно врши и поттикнува проучување на одделни области од битно значење за развитокот на Социјалистичка Република Македонија.

Член 4

За остварувањето на своите задачи Академијата особено:

1. организира и поттикнува проучување на општествено-економскиот и културниот развиток, производните сили и природните богатства на земјата;
2. организира комплексни научни испитувања;
3. се залага за примена на резултатите од научните испитувања;
4. организира научни симпозиуми, советувања и други собири на научни работници и уметници со цел современите научни погледи и резултатите на научните испитувања од интерес за унапредување на научните дејности и за материјалниот, општествениот и културниот развиток јавно да се претресуваат и оценуваат;
5. дава мислење за одделни значајни прашања по своја иницијатива или по барање на работни и други организации и органи;
6. соработува со работни и други организации во испитувањето и решавањето на научни проблеми и задачи;
7. објавува резултати од научните испитувања, научни и уметнички дела;
8. по потреба основа научни, уметнички и други културни установи.

За остварување на овие задачи Академијата соработува со други академии на науките и уметностите, со универзитети, научни установи, организации, научни работници и уметници во земјата и странство.

Член 5

Академијата има својство на правно лице.

Член 6

Академијата има статут.

Статутот на Академијата содржи поблиски одредби за извршувањето на задачите на Академијата, за нејзината организација, за изборот на членовите, како и за организацијата, делокругот и работата на органите и за правата на самоуправање на работните луѓе во Академијата.

Статутот го донесува Собранието на Академијата.

Статутот, пред неговото донесување, му се доставува на разгледување на Собранието на Социјалистичка Република Македонија.

Член 7

Академијата ги врши своите права и должности самостојно во согласност со законот и статутот.

Надзор над законитоста на работата на Академијата врши Извршниот совет.

Член 8

Средства за работа на Академијата се обезбедуваат врз основа на програмата за работа, од буџетот на Републиката, од фондови, од работни и други организации, како и од подароци, завештанија, сопствени приходи и други извори на средства утврдени со закон.

Во Академијата се формира фонд за финансирање на програмата за научните дејности на Академијата кој се образува од средствата од претходниот став.

II. Членство во Академијата

Член 9

Членовите на Академијата се: редовни (академици) и дописни.

Академијата има странски и почесни членови.

Член 10

За редовни членови се избираат лица од редот на научниците и уметниците југословенски државјани чии резултати во областа на науката или уметноста претставуваат високи достигнувања.

За дописни членови се избираат лица од редот на научниците и уметниците југословенски државјани кои ја обогатиле науката и уметноста со трудови или остварувања од особено значење.

За странски член може да биде избран стран државјанин чии успеси во науката и уметноста претставуваат високо достигнување и уживаат посебно признание во научниот и културниот живот на нашата земја.

За почесни членови можат да бидат избрани лица кои имаат особени заслуги во изградбата и развитокот на Социјалистичка Република Македонија, Социјалистичка Федеративна Република Југославија или за зацврстување и унапредување на мирот во светот и за соработка меѓу народите и се особено заслужни за унапредувањето и развитокот на науките и уметностите.

Член 11

Изборот на редовните и дописните членови на Академијата се врши по предлог на наставнички совет на факултет или висока школа која се занимава со научна работа, уметничка академија, научен совет на научна установа, заедница на научни установи, стручно здружение или три члена на Академијата.

Изборот на странски членови и почесни членови на Академијата се врши по предлог на претседателството на Академијата.

Член 12

Собранието може да врши избор на членови на Академијата, ако се присутни најмалку две третини од вкупниот број на членовите што имаат право да избираат.

Во изборот на редовните членови учествуваат редовните членови на Академијата.

Во изборот на дописните, странските и почесните членови учествуваат редовните, дописните и почесните членови на Академијата југословенски државјани.

Избран е оној кандидат за кого гласало мнозинство од присутните членови што имаат право да учествуваат во изборот.

Изборот на членовите на Академијата се врши со тајно гласање.

Член 13

Членството во Академијата е доживотно. Со статутот на Академијата можат да се предвидат случаи за престанок на членството во Академијата.

Член 14

Правата и должностите на членовите на Академијата се одредуваат со статутот на Академијата во согласност со одредбите на овој Закон.

Почесните членови – југословенски државјани ги имаат сите права на редовни членови на Академијата.

Странските членови и почесните членови странски државјани имаат право да учествуваат во работите на унапредувањето на науките и уметностите и на собранието на Академијата без право на одлучување.

III. Органи на Академијата

Член 15

Органи на Академијата се: собрание и претседателство.

Член 16

Собранието е највисок орган на Академијата.

Собранието го сочинуваат сите членови на Академијата кои се југословенски државјани.

Член 17

Собранието на Академијата:

1. донесува статут на Академијата;

2. избира членови на Академијата;
3. избира претседател, потпретседател, секретар и членови на претседателството на Академијата;
4. одлучува за основање научни, уметнички и други културни установи;
5. ги разгледува општите прашања за организацијата и работата на Академијата и на претседателството му дава насоки за работа;
6. ги претресува извештаите за работа на Академијата;
7. донесува финансиски план и завршна сметка на Академијата;
8. врши и други работи што му се ставени во делокруг со статутот на Академијата.

Член 18

Собранието може да одлучува полноважно ако се присутни повеќе од половината од вкупниот број на членовите доколку со овој закон не е поинаку одредено. Одлуките се донесуваат со мнозинството на гласови од присутните членови.

Член 19

Претседателството е извршен орган на Собранието на Академијата.

Претседателството го сочинуваат: претседателот, потпретседателот, секретарот и одреден број членови на Академијата што се утврдува при изборот на претседателството.

Претседателот и потпретседателот на Академијата се избираат од редот на редовните членови на Академијата, а секретарот и членовите на претседателството можат да се избираат и од редот на дописните членови.

Членовите на претседателството се избираат на четири години.

Член 20

Претседателот ја претставува Академијата, претседава на седниците на собранието, ги свикува и претседава на седниците на претседателството и врши други права и должности определени со закон и статутот.

Претседателот, во случај на отсутност, го заменува потпретседателот на Академијата.

Член 21

За остварување на задачите на Академијата се избираат соработници од редот на научниците и уметниците.

Начинот на избор и правата и должностите на соработниците се прошируваат со статутот на Академијата во согласност со законот.

Член 22

Работните луѓе кои како членови на работната заедница работат во Академијата, имаат права на самоуправување според начелата за самоуправување на работните луѓе во управата.

IV. Завршни одредби

Член 23

Подготовките за почетокот со работата на Академијата ги врши Матичната комисија што ја именува Собранието на Социјалистичка Република Македонија.

Матичната комисија ја сочинуваат најмалку седум членови од кои најмалку четири редовни членови на академија на науки и уметности.

Матичната комисија го врши изборот на првите членови на Академијата.

Матичната комисија го свикува првото собрание на Академијата и престанува со работа со изборот на претседателството на Собранието.

Член 24

Академијата ќе донесе свој статут, најдоцна шест месеци од денот на конституирањето на Академијата.

Член 25

Овој Закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“.

И X . С Т А Т У Т **на Македонската академија на науките и уметностите**

Врз основа на член 6 од Законот за Македонската академија на науките и уметностите („Службен весник на СРМ“ бр. 9/67), а по разгледувањето од Собранието на СР Македонија, Собранието на Македонската академија на науките и уметностите, на заседанието одржано на 8 март 1968 година, донесе

С Т А Т У Т **НА МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ**

I. Општи одредби

Член 1

Македонската академија на науките и уметностите (Академија) е научна организација што здружува истакнати научни работници и уметници од сите области на науките и уметностите со цел да ја поттикнува и развива научната мисла и да работи на негувањето и унапредувањето на уметностите.

Академијата посебно врши и поттикнува проучување на одделни области од битно значење за развитокот на Социјалистичка Република Македонија.

Член 2

Академијата своите задачи ги остварува самостојно во согласност со законот и овој Статут.

Член 3

Работата на Академијата е јавна.

Јавноста во работата на Академијата се остварува преку издавање на публикации за научните достигања и за научните и уметничките дела на членовите и соработниците на Академијата и за работата на Академијата, како и, преку јавни собири што ги организира Академијата.

Академијата има својство на правно лице.

Седиштето на Академијата е во Скопје.

Член 5

Академијата има печат и амблем.

Печатот има облик на круг и на него во концентрични кругови е впишан текстот „Македонска академија на науките и уметностите – Скопје“.

Обликот и содржината на амблемот го утврдува со посебна одлука Собранието на Академијата.

II. Задачи на Академијата

Член 6

Академијата со својата дејност ја поттикнува и развива научната мисла и врши основни научни испитувања; се залага за применување на научните методи и за користење на постигнатите резултати од научните испитувања; самостојно, или во соработка со други научни организации, ги поттикнува научните дејности и активностите на научните организации и научните работници; работа врз подигањето на културата на народот со негување и развивање на уметностите.

Академијата посебно поттикнува и врши проучувања на прашања од битно значење за македонската национална култура и општиот развој на Социјалистичка Република Македонија.

Член 7

За остварувањето на своите задачи Академијата особено:

– ја насочува својата работа на решавањето на позначајните проблеми од сите подрачја на науките и уметностите и дава поткрепа на научната и уметничката работа;

– организира и поттикнува проучување на општествено-економскиот и културниот развој, производните сили и природните богатства на земјата;

– организира комплексни научни испитувања;

– учествува во остварувањето на грижите за изградување на научен и уметнички кадар, како и за постигање на повисок научен и уметнички квалитет.

– објавува резултати од научните испитувања, научни и уметнички дела;

– по својата иницијатива, или по барање од работни и други организации и органи, дава мислења и предлози за прашањата во врска со унапредувањето на науките и уметностите како и за организацијата на научната работа и уметноста и за примената на научните резултати;

– соработува со соодветни организации и одделни научници и уметници од земјата и странство.

Член 8

За остварување на определени цели од заеднички интерес Академијата презема заеднички акции, поттикнува размена на искуства и други облици на соработка со други академии на науките и уметностите, со универзитети, работни и други организации од сите области на науките и уметностите во земјата и странство.

Член 9

Со цел современите научни погледи и резултатите на научните испитувања од интерес за унапредувањето на научните дејности и за материјалниот, општествениот и културниот развој јавно да се претресуваат и оценуваат, како и да станат достапни за користење, Академијата организира научни симпозиуми, советувања и други собири на научни работници и уметници од земјата и странство. На овие собири можат да учествуваат и претставници на научните, уметничките и останатите работни и други организации, како и истакнати стручњаци и општествени работници што ќе бидат поканети.

Академијата учествува и во разни научни активности организирани од други академии, научни и други организации, а може да учествува и во нивното организирање.

Член 10

Академијата организира предавања за своите членови и соработници, како и за научни и уметнички кругови надвор од Академијата.

Предавањата по правило ги држат членови на Академијата, а за предавачи можат да бидат поканети како гости други научници и уметници или истакнати стручњаци.

Член 11

Академијата, по потреба основа научни, уметнички, културни и други работни организации.

Академијата може да основа работни организации заеднички со други научни организации. Во тој случај, со актот за основање или со посебен договор се утврдуваат односите помеѓу основачите и нивните права и должности спрема работната организација.

Академијата може да основа испитувачки и студиски единици како свои работни единици.

Член 12

Академијата утврдува долгорочни и едногодишни програми за остварување на своите задачи.

Член 13

Со долгорочните програми се утврдуваат насоките за дејноста на Академијата во подолгорочниот развој на науките и уметностите и научните испитувања што изискуваат подолгорочна работа, како и основните концепции на Академијата во развивањето на научната мисла, усовршувањето на уметностите и изградувањето на научниот подмладок.

Член 14

Со едногодишните програми се утврдуваат задачите што треба да бидат извршени во текот на годината за која се донесуваат.

Со овие програми се определува обемот на задачите, средствата потребни за извршување на секоја задача одделно, бројот и структурата на научниците и уметниците што ќе бидат ангажирани за извршувањето на задачите, сроковите за извршување на задачите и слично.

III. Членови на академијата

1. Избирање на членови

Член 15

Членовите на Академијата се редовни (академици) и дописни.

Академијата има странски и почесни членови.

Член 16

За редовни членови се избираат лица од редот на научниците и уметниците југословенски државјани чии резултати во областа на науката или уметноста претставуваат високи достигнувања.

За дописни членови се избираат лица од редот на научниците и уметниците југословенски државјани што ја збогатиле науката или уметноста со трудови или остварувања од особено значење.

Изборот на редовните и дописните членови се врши по предлог од одделение на Академијата, од три члена на Академијата, од наставнички совет на факултет, уметничка академија или висока школа која се занимава со научна работа, од научен совет на научна установа, од заедница на научни установи или од стручно здружение.

Член 17

За странски членови можат да бидат избрани странски државјани чии успеси во науката или уметноста претставуваат високо достигнување и добиле посебно признание во научниот и културниот живот на нашата земја.

Изборот на странски членови се врши по предлог од Претседателството на Академијата. Пред утврдувањето на предлогот Претседателството бара мислење од соодветното одделение.

Иницијатива за избор на странски член може да потекне и од одделение на Академијата.

Член 18

За почесни членови можат да бидат избрани лица што имаат особени заслуги во изградбата и развитокот на Социјалистичка Република Македонија, Социјалистичка Федеративна Република Југославија или за зацврстување и унапредување на мирот во светот и за соработка помеѓу народите и се особено заслужни за унапредувањето и развитокот на науките и уметностите.

Изборот на почесни членови се врши по предлог од Претседателството на Академијата.

Член 19

Изборот на членовите на Академијата го врши Собранието на Академијата на редовното изборно заседание што се одржува секоја втора година.

Претседателството може да заклучи, во одделна година редовното изборно заседание да не се одржи до колку нема потреба за неговото одржување.

Собранието може да врши избор на членови на Академијата ако на заседанието присуствуваат најмалку две третини од вкупниот број членови што имаат право да избираат.

Член 20

Одржувањето на заседанието на Собранието на Академијата, на кое се избираат редовни и дописни членови на Академијата, Претседателството го објавува најмалку четири месеци пред денот определен на заседанието.

Предлозите за избор на редовни и дописни членови му се доставуваат на Претседателството на Академијата писмено со образложение и заедно со научните трудови и изјава на кандидатот дека се сложува со кандидатурата, најдоцна шест недели по денот на објавувањето на заседанието на Собранието на Академијата.

Член 21

Примените предлози Претседателството му ги упатува на разгледување и мислење на соодветното одделение на Академијата.

Одделението го доставува своето мислење до Претседателството најдоцна еден месец по приемот на предлогот.

Со мислењето се доставуваат и евентуално издвоените мислења на одделни членови на одделението.

Член 22

Претседателството на Академијата сите примени предлози, мислења и приговори како и другите материјали, ги става на увид на јавноста, во просториите на Академијата или со објавување во посебно издание на Академијата.

Член 23

На поднесените предлози може да се стави приговор. Приговорот се поднесува писмено со образложение најдоцна еден месец по приемот на мислењето од одделението.

Право на приговор имаат членовите на Академијата, наставничкиот совет на факултетот, уметничка академија или висока школа која се занимава со научна работа, научен совет на научна установа, заедница на научни установи или стручно здружение.

Благовременно поднесените приговори им се доставуваат на предлагачите за да можат да дадат свои мислења. Приговорите и мислењата на предлагачите по нив се читаат на заседанието на Собранието на Академијата пред почнувањето на изборот.

Текстот на приговорите, односно мислењата, Претседателството на Академијата може да ги умножи и да им ги достави на членовите на Академијата пред изборот. Во тој случај на заседанието се читаат само изводи од нив.

Член 24

Предлозите за избор на редовни и дописни членови, мислењата на одделенијата, како и евентуално издвоените мислења и приговорите, им се доставуваат на членовите на Академијата најдоцна петнаесет дена пред денот определен за одржување на заседанието на Собранието на Академијата.

Член 25

На Собранието на Академијата Претседателот на Академијата отвора расправа за секој кандидат.

По завршувањето на расправата за еден кандидат се преминува на расправа за следниот, и така сè до последниот кандидат означен во дневниот ред.

Член 26

Откако ќе сврши расправата за сите кандидата се преминува на поединечен избор по редот по кој се водела расправата.

За правилниот тек на изборниот чин се грижи комисија од три члена што ја избира Собранието од своите редови.

Изборот се врши тајно, со гласачки ливчиња на кои покрај името на кандидатот се испишува „да“ или „не“. Комисијата утврдува дали се предадени толку ливчиња колку што има членови со право на глас, ги пребројува гласовите и ги соопштува резултатите од гласањето.

Член 27

За редовен член на Академијата е избран кандидатот што добил мнозинство гласови од присутните редовни членови на Академијата.

За дописен, странски или почесен член на Академијата е избран кандидатот што добил мнозинство гласови од присутните членови на Академијата југословенски државјани.

Член 28

Изборот на новите членови на Академијата свечено се прогласува на посебен јавен собир на членовите на Академијата на кој присуствуваат и новоизбраните членови. На овој собир претседателот на Академијата им врачува дипломи на новоизбраните членови.

Новоизбраниот редовен и дописен член држи пристапно предавање во Академијата.

2. Права и должности на членовите на Академијата

Член 29

Редовните и дописните членови на Академијата имаат право и должност да работат врз остварувањето на задачите на Академијата, особено со учество во работата на соодветните одделенија и на различните советувања и собири на кои ќе бидат поканети односно упатени, како и на Собранието на Академијата. Тие имаат право и должност, согласно Законот и овој Статут, да избираат и да бидат избирани во органите на Академијата, како и да учествуваат во изборот на нови членови на Академијата.

Член 30

Редовните членови на Академијата, како и дописните членови што живеат на територијата на Социјалистичка Република Македонија, го сочинуваат работниот состав на Академијата.

Член 31

Редовните членови на Академијата и дописните членови од работниот состав на Академијата имаат право на постојана месечна награда во висина што ја определува Претседателството на Академијата.

Редовните и дописните членови на Академијата можат да добиваат постојана месечна награда и ако престанат да бидат во работниот состав поради старост или болест. Одлука за тоа донесува Претседателството на Академијата.

Член 32

Почесните членови – југословенски државјани ги имаат сите права на редовните членови, до колку со закон и овој Статут не е поинаку определено.

Странските членови и почесните членови странски државјани имаат право да учествуваат во работите на унапредувањето на науките и уметностите и на Собранието на Академијата без право на одлучување.

Почесните и странските членови не влегуваат во работниот состав на Академијата.

Член 33

Редовните и дописните членови на Академијата што го сочинуваат работниот состав на Академијата а живеат надвор од Скопје, како и членовите на Академијата – југословенски државјани што не се во работниот состав на Академијата а живеат надвор од Скопје, имаат право на надоместок на патните и дневните трошоци кога учествуваат во работата на Академијата и нејзините органи. Висината на надоместокот ја определува Претседателството на Академијата.

3. Престанок на членството

Член 34

Членството на Академијата е доживотно.

Член 35

Членството во Академијата престанува со:

- откажување
- одлука на Собранието на Академијата за исклучување во случај на судска осуда за определени кривични дела.

Член 36

Членот на Академијата што сака да се откаже од членството поднесува писмена оставка со образложение до Претседателството на Академијата.

Престанувањето на членството се констатира на заседание на Собранието на Академијата, откако оставката претходно сестрано ја разгледа Претседателството. До колку причина за откажувањето е некаков спор, Претседателството ќе настои да го уреди спорот, а ако во тоа не успее, за поднесената оставка го известува Собранието.

Член 37

Постапка против член на Академијата во смисла на ал. 2 од член 35 презема Претседателството на Академијата во случај на судска осуда за кривично дело против народот и државата, против човечноста и меѓународното право, како и за кривично дело или казна што како правна последица повлекува: престанок на вршење изборни функции во државните органи и организации самоупраувањето во работните и општествените организации; забрана за истапување во печатот, на радиото и телевизијата или на јавни собири, на учество во основање на здруженија и вршење на издавачка дејност.

Член 38

За исклучување на член на Академијата, се решава на вонредно заседание на Собранието на кое присуствуваат најмалку две третини од членовите на Академијата, а одлуката се донесува со мнозинство гласови на присутните членови што имаат право да учествуваат во изборот. Гласањето е тајно.

На Собранието посебно се поканува да присуствува членот за чие исклучување се расправа. Тој има право да дава усни објаснувања во своја одбрана. Ако поканетиот член не дојде на заседанието, Собранието ќе расправа во негово отсуство.

За престанувањето на членството Претседателството писмено го известува членот што е исклучен од Академијата.

IV. Соработници на Академијата

Член 39

За поуспешно извршување на задачите на Академијата се избираат соработници од редот на научните работници и уметници, како и од редот на истакнатите стручњаци што со својата научна, уметничка или стручна работа можат да придонесат за постигнување на целите на Академијата.

Соработниците се избираат на три години и по истекот на тој рок можат да бидат повторно избрани.

Соработниците можат да работат во Академијата како членови на работната заедница или како надворешни соработници.

Член 40

Соработниците се избираат од страна на одделенијата на Академијата. Изборот се врши по предлог на двајца редовни или дописни члена на Академијата од составот на одделението за чиј соработник се предлага научникот односно уметникот или стручњакот.

Изборот на соработниците се врши на собир на одделението на кој присуствуваат најмалку две третини од членовите на Академијата што го сочинуваат работниот состав на одделението.

За избран се смета кандидатот што добил мнозинство гласови од присутните членови на одделението.

Изборот на соработниците го потврдува Претседателството на Академијата.

Член 41

Соработниците учествуваат во работата на одделенијата и во други форми на дејствување на Академијата.

Одделението ги распределува соработниците на работа во своите работни единици. Тие работат под општо раководство на секретарот на одделението.

V. Структура на Академијата

Член 42

За разгледување на прашања од одделни области на науките и уметностите Академијата има одделенија што се образуваат за посебни односно сродни гранки и области на науките односно уметностите.

Одделни стручни работи за потребите на Академијата вршат стручните служби што се образуваат како посебни работни единици.

1. Одделенија

Член 43

Академијата ги има следниве одделенија:

- 1) Одделение за општествени науки;
- 2) Одделение за природо-математички науки;
- 3) Одделение за уметност.

Собранието со своја одлука може да основа нови одделенија, како и да ги спојува и укинува постојните.

Член 44

Предлог за основање на нови односно соединување или укинување на постојните одделенија му поднесува на Собранието Претседателството на Академијата, по своја иницијатива или по барање од едно или повеќе одделенија или најмалку пет члена на Академијата.

При поднесувањето на предлогот Претседателството ги зема предвид мислењата на сите заинтересирани одделенија како и мислењата на одделни членови на Академијата.

Со предлогот Претседателството му ја поднесува на Собранието на Академијата целокупната документација, како и барањето на иницијаторите, заедно со сите мислења во врска со предлогот.

Член 45

Собранието полноважно решава за основање на нови одделенија односно за соединување или укинување на постојните, ако на седницата присуствуваат најмалку две третини од членовите на Академијата. Одлуката се донесува со мнозинство гласови на присутните членови.

Член 46

Предлогот за основање на нови одделенија за соединување или укинување на постојните, што Собранието не го прифатило, може повторно да му се поднесе најрано шест месеци по првото разгледување ако се поткрепи со нова документација.

Член 47

Одделенијата се составени од редовните членови на Академијата и од нејзините дописни членови избрани во работниот состав на Академијата, од соодветната област на науката односно уметноста.

Секое одделение може да има соработници.

Член 48

Секој член од работниот состав на Академијата е член на едно одделение.

Членовите можат да преминат од едно во друго одделение само по согласност на заинтересираните одделенија.

Преминувањето го потврдува Претседателството на Академијата.

Во случај на несогласност помеѓу заинтересираните одделенија, конечна одлука донесува Собранието.

Член 49

Членовите на едно одделение можат, во согласност со друго одделение истовремено да учествуваат во работата и на тоа одделение и на негово работно тело. Во другото одделение тие имаат право на глас само за стручните прашања.

Одделението чија работа трпи поради подолга спреченост на повеќе негови членови може, во согласност со Претседателството, дури трае потребата, да ангажира членови од другите одделенија што му се блиски по струка. Овие членови во одделението што ги ангажирало ги имаат истите права како и во своите одделенија.

Членовите на одделенијата можат да учествуваат во работата на меѓуакадемски одбори.

Член 50

Дописниот член во работен состав кој најмалку една година апстинира, со одлука на Собранието на Академијата а по предлог од Претседателството, ќе биде преведен во редот на дописните членови вон работен состав на одделенијата.

Редовниот член може, по истиот основ и по иста постапка да го изгуби правото на посебна награда предвидена со член 31 од овој статут.

Член 51

Одделенијата ја развиваат творечката мисла во науката и уметноста, работат врз унапредувањето на науката односно ја негуваат уметноста со заеднички или индивидуален труд на своите членови преку соопштување, публикување и прикажување на резултатите од научната или уметничката работа на своите членови и друга научници и уметници, како и преку соработка со соодветните одделенија на други академии на науките и уметностите, факултети, научни и уметнички организации, групи научници и уметници и одделни научници и уметници во земјата и странство.

Член 52

Одделенијата на Академијата во областите за кои се образувани и во рамките на својот делокруг:

- расправаат за проблемите на науката односно уметноста;

– организираат собири на научници, уметници и истакнати општествени и стручни работници заради разгледување на значајни прашања во областа на науката и уметноста и за примена на научните резултати во практиката;

– определуваат свои претставници за учество на симпозиуми и други собири на научници и уметници во земјата што ги организира или во чие организирање учествува Академијата и му предлагаат на Претседателството членови за учество на симпозиуми и други собири на научници и уметници во земјата и странство, на кои е поканета Академијата;

– предлагаат издавање и размена на публикации;

– утврдуваат план за својата работа;

– ги разгледуваат и одобруваат работните планови на своите работни единици, ги претресуваат извештаите за нивната работа и ја усогласуваат нивната работа;

– даваат предлози и мислења за предложените кандидати за редовни и дописни членови на Академијата и даваат иницијатива за избор на странски членови;

– ја координираат работата на секциите и другите тела во овој состав;

– даваат мислења и предлози на органите, на работните и други организации во врска со унапредувањето на науката и уметноста, како и за програмите за работа на научните и уметничките установи;

– соработуваат со научните односно уметничките установи кои работат врз унапредувањето на науката и усовршувањето на уметноста.

Секретар на одделението

Член 53

Работата на одделението ја организира секретарот на одделението.

Секретарот на одделението го избираат членовите на одделението од редот на своите членови за време од четири години, со тајно гласање.

Изборот е полноважен ако на собирот присуствуваат најмалку две третини од членовите на одделението а избран е кандидатот што добил мнозинство гласови од присутните членови.

Изборот на секретарот на одделението го потврдува Претседателството на Академијата.

Никој не може да биде избран повеќе од двапати еднопозруго,
Одделението може да го разреши секретарот и пред истекот на времето за кое е избран.

Член 54

Секретарот на одделението ги подготвува, свикува и раководи со собирите на одделението.

Секретарот е должен да свика собир кога тоа го бараат најмалку три члена на одделението со означувањето на предметот за кој ќе се расправа.

Член 55

Секретарот на одделението особено:

- го застапува одделението пред органите на Академијата;
- ги извршува одлуките на собирот на одделението и на органите на Академијата што се однесуваат на одделението;
- се грижи за организирање на работите во одделението и за навремено и уредно извршување на неговите задачи;
- прима научни трудови и ги изнесува на собирот на одделението;
- се грижи за избор на нови членови на одделението;
- одржува врски помеѓу одделението и Претседателството на Академијата.

Член 56

Во случај на подолга спреченост, секретарот на одделението го заменува член на одделението што ќе го определи собирот на одделението.

Собири на одделенијата

Член 57

Одделенијата работат на собири што ги сочинуваат сите членови на одделението.

Почесните членови југословенски државјани можат да учествуваат во работата на одделенијата со сите права на редовен член.

Дописните членови вон работниот состав на Академијата можат да присуствуваат на собирите на одделенијата кога ќе бидат повикани. Тие имаат советодавно право.

Член 58

Собирот на одделението се состанува по потреба.

Собирот работи полноважно кога присуствуваат повеќе од половината членови на одделението, а одлуките се донесуваат со мнозинство гласови на присутните членови.

Гласањето е јавно, доколку на собирот не се реши за определено прашање да се гласа тајно.

Секции на одделенијата

Член 59

Заради поуспешно извршување на определени свои задачи одделението може за одделни потесни гранки на науката односно уметноста од неговиот делокруг, да образува секции во кои ќе ги распредели своите членови и соработници.

Член 60

Секција може да се образува од најмалку три члена. Во овој број не влегуваат соработниците.

Член 61

Работата на секцијата ја раководи член што го избираат членовите на секцијата од своите редови. Изборот се потврдува од собирот на одделението.

Член 62

Состаноците на секциите се одржуваат по потреба.

Член 63

Секцијата му поднесува на одделението редовен годишен извештај, а по потреба и повремено го запознава со својата работа.

Одбори на одделенијата

Член 64

Заради извршување на определени задачи од одделни гранки на науката или уметноста, за кои се заинтересирани две или повеќе одделенија, можат да се образуваат одбори што ги сочинуваат членовите и соработниците определени од заинтересираните одделенија.

Одборите ги образуваат со усогласени одлуки заинтересираните одделенија, образувањето го потврдува Претседателството на Академијата.

Член 65

Работата на одборот ја раководи член што го избираат членовите на одборот од своите редови. Изборот го потврдува Претседателството на Академијата.

Член 66

Одборите се самостојни во својата работа.

Одборите му поднесуваат годишен извештај на Претседателството на Академијата, а по потреба и повремено го известуваат за својата работа.

Други работни тела

Член 67

За подготвување или извршување на определени работи можат да се образуваат комисии и други работни тела од редот на членовите на одделенијата и други научници и уметници.

Во заедницата со соодветни научни и уметнички организации, заради остварување на подолгорочни задачи од потесните области на науката или уметноста, одделенијата можат да образуваат постојани комисии. Образувањето на постојаните комисии го потврдува Претседателството на Академијата.

2. Јавни собири

Член 68

За организирање на научни симпозиуми, советувања, конгреси, изложби и други јавни собири Претседателството на Академијата или заинтересираните

одделенија во согласност со Претседателството образуваат организационен одбор од своите членови и претставници на заинтересираните работни организации, здруженија и органи, како и од одделни научни, уметнички и стручни работници.

Академијата може да организира постојана изложба на своите изданија.

Член 69

Со работата на организациониот одбор од претходниот член раководи претседател, што го избираат неговите членови од редот на членовите на Академијата.

Организациониот одбор ги врши сите работи во врска со организацијата и одржувањето на собирот, како и со објавувањето на материјалите од него.

3. Стручни служби

Член 70

Определени стручни работи на Академијата вршат Архивот и Библиотеката на Академијата.

Со одлука на Собранието на Академијата можат да се основаат и други стручни служби.

Член 71

Архивот на Академијата ги врши особено овие работи:

- собира и средува архивски научно-културен материјал;
- им овозможува на заинтересираните користење на средениот архивски материјал наменет за употреба;
- врши други работи од архивска дејност.

Член 72

Библиотеката на Академијата ги врши особено овие работи:

- собира и средува книги, списанија и друг библиотечен материјал;
- го помага усовршувањето на научниот и уметничкиот кадар;
- врши размена на изданијата на Академијата со другите академии на науките и уметностите и со други научни и уметнички организации во земјата и странство.

Член 73

Архивот и Библиотеката работат во согласност со прописите за архивите односно библиотеките.

Поблиски одредби за организацијата и работата на Архивот и Библиотеката содржи Правилникот за организацијата и работата што го донесува работната заедница на Архивот односно Библиотеката, во согласност со Претседателството на Академијата.

VI. Органи на Академијата

Член 74

Органи на Академијата се Собрание и Претседателство.

Собрание на Академијата

Член 75

Собранието е нај висок орган на Академијата.

Собранието го сочинуваат сите членови на Академијата југословенски државјани.

Член 76

Собранието на Академијата:

- врши измени и дополнувања на Статутот на Академијата;
- ги разгледува општите прашања за организацијата и работата на Академијата и на Претседателството му дава насоки за работа;
- ги претресува извештаите за работа на Претседателството и одделенијата, како и на другите работни тела;
- донесува програми за работа на Академијата;
- избира членови на Академијата;
- одлучува за престанок на членството во Академијата;
- избира претседател, потпретседател, секретар и членови на Претседателството на Академијата;

- одлучува за основање на научни, уметнички и културни установи како и други работни организации;
- одлучува за основање на нови одделенија, како и за соединување и укинување на постојните;
- донесува финансиски план и завршна сметка;
- донесува правилници, одлуки и упатства;
- донесува деловници за својата работа;
- врши и други работи што му се ставени во делокруг со Законот и со овој Статут.

Собранието може во согласност со Законот, овој Статут и општите начела од кои се раководи Академијата да ги разгледува сите проблеми на науките и уметностите од значење за Академијата.

Член 77

Собранието може пополноважно да решава ако се присутни повеќе од половината од вкупниот број членови на Академијата, доколку со Законот и овој Статут не е поинаку определено. Одлуките се донесуваат со мнозинство гласови од присутните членови.

Член 78

Измени и дополнувања на Статутот можат да се вршат ако на Собранието присуствуваат најмалку две третини од членовите на Академијата.

Гласањето на Собранието е јавно, доколку со Законот или овој Статут не е поинаку определено и доколку за одделни работи Собранието не реши гласањето да биде тајно. Тајно се гласа со посебни ливчиња што ги заверува Претседателството на Академијата.

Член 79

Собранието се свикува на редовни и вонредни заседанија.

Редовните заседанија се годишни и изборни.

Член 80

Редовно годишно заседание на Собранието се свикува секоја година најдоцна до 15 март.

На редовното годишно заседание на Собранието се разгледуваат извештаите на Претседателството, одделенијата и другите работни тела и работни единици на Академијата за работата во претходната година; се донесува финансискиот план и завршната сметка; се определува општата насока на научната, уметничката и организационата работа на Академијата во таа година и се вршат други работи определени во член 76 од овој Статут.

Редовното годишно заседание на Собранието се свикува најмалку 15 дена пред денот на одржувањето.

Член 81

Редовното изборно заседание на Собранието се одржува секоја втора година, во смисла на член 19 од овој Статут.

На редовното изборно заседание на Собранието се врши избор на нови членови на Академијата.

Редовното изборно заседание на Собранието се свикува најмалку 4 месеци пред денот определен за одржување.

Член 82

Вонредно заседание на Собранието свикува Претседателството по потреба.

Претседателството е должно да свика вонредно заседание на Собранието по образложено барање од едно одделение или на една третина од редовните и дописните членови.

На вонредно заседание на Собранието може по исклучок да се врши и избор на нови странски и почесни членови на Академијата.

Вонредно заседание на Собранието се свикува најмалку 15 дена пред денот на одржувањето.

Член 83

Работата на Собранието е јавна.

На Собранието можат да присуствуваат и претставници на научните, уметничките и останатите работни и други организации и на државните органи

како и одделни научници, уметници и општествени работници што ќе бидат поканети.

Начинот на работа на Собранието се определува поблиску со Деловникот на Собранието.

Претседателство на Академијата

Член 84

Претседателството е извршен орган на Собранието на Академијата.

Претседателството го сочинуваат: Претседателот, Потпретседателот и Секретарот на Академијата, секретарите на одделенијата и определен број членови на Академијата што се утврдува при изборот на Претседателството.

Членовите на Претседателството се избираат од редот на редовните и дописните членови на Академијата за време од четири години.

Никој не може да биде повеќе од двапати едноподруго избран член на Претседателството.

Член 85

Претседателството на Академијата:

- ја раководи работата на Академијата помеѓу редовните заседанија на Собранието;
- свикува заседанија на Собранието и ги извршува одлуките на Собранието;
- предлага измени на Статутот и донесување на други општи акти на Академијата;
- составува финансиски план и завршна сметка;
- предлага избор на почесни и странски членови на Академијата, како и други работни организации;
- предлага основање на научни, уметнички и културни установи;
- решава за целисходноста, редот на публикувањето и видот на изданијата на Академијата;
- предлага програми за работа на Академијата;
- го потврдува изборот на секретарите на одделенијата;
- го именува секретарот на администрацијата на Академијата и ја определува висината на неговиот личен доход;

– одржува врски со други академии на науките и уметностите со универзитети, факултети, научни и уметнички организации во земјата и странство како и со државни органи и работни и други организации;

– поканува членови на други академии на науките и уметностите и истакнати научници и уметници да ја посетат Академијата и да присуствуваат на нејзините собири;

– решава за доделување средства на членовите на Академијата за работа, врз унапредувањето на науката и уметноста;

– решава за висината на месечните награди на членовите во работниот состав, како и за висината на функционалните додатоци на членовите на Претседателството и на раководителите на работните единици, одделенијата и другите работни тела на Академијата;

– решава за доделување на посебни награди;

– врши и други работи што му се ставени во делокруг со овој Статут и други општи акти на Академијата.

Член 86

Седниците на Претседателството се одржуваат по потреба.

Седниците ги свикува Претседателот по сопствена иницијатива или по барање од најмалку три члена од Претседателството.

Претседателството решава ако на седницата присуствуваат повеќе од половината членови на Претседателството, а одлуките се донесуваат со мнозинство гласови на присутните членови.

Член 87

Претседателството може како свои помошни тела, да образува комисии и совети заради извршување на посебни задачи и работи. Делокругот на комисиите и советите се определува со актот за нивното образување.

Извршен одбор на Претседателството

Член 88

Извршниот одбор на Претседателството го сочинуваат Претседателот, Потпретседателот и Секретарот на Академијата.

Член 89

Извршниот одбор ги врши особено овие работи:

- ги извршува одлуките на Претседателството и одделни одлуки на Собранието што Претседателството ќе му ги довери;
- ги врши тековните работи помеѓу седниците на Претседателството;
- решава за други прашања од надлежноста на Претседателството, во исклучиво итни случаи, со тоа што овие одлуки е должен да му ги поднесе на согласност на Претседателството на првата наредна седница.

Член 90

Извршниот одбор работи на седници, кои се одржуваат по потреба.

Седниците ги свикува и ги раководи Претседателот на Академијата.

Член 91

На седниците на Извршниот одбор можат по потреба, да бидат повикани секретарите и членовите на одделни одделенија, како и административниот секретар и одделни стручни референти заради давање на податоци и известувања за одделни прашања од дневниот ред на седницата.

Претседател, Потпретседател и Секретар на Академијата

Член 92

Претседателот ја претставува Академијата; ги свикува и ги раководи седниците на Претседателството; се грижи за извршување заклучоците на Собранието и на Претседателството на Академијата.

Претседателот е наредбодател за извршување на финансискиот план на Академијата.

Претседателот на Академијата го избира Собранието од редот на редовните членови на Академијата за време од четири години.

Член 93

Потпретседателот на Академијата го заменува Претседателот во случај на отсутност или кога тоа Претседателот ќе му го повери.

Потпретседателот на Академијата го избира Собранието од редот на редовните членови на Академијата за време од четири години.

Член 94

Секретарот го организира подготвувањето на материјали за седниците на Собранието, Претседателството и Извршниот одбор, соработува со секретарите на одделенијата на Академијата за извршување на задачите на одделенијата и ја усогласува нивната работа, се грижи за изданијата на Академијата и е одговорен редактор на изданијата на Претседателството; се грижи за извршувањето на задачите на администрацијата на Академијата.

Секретарот на Академијата го избира Собранието од редот на редовните членови на Академијата. Секретарот може да се избира и од редот на дописните членови. Секретарот се избира за време од четири години.

Член 95

Секретарот, во случај на подолга отсутност или спреченост, го заменува еден од секретарите на одделенијата што ќе го определи Претседателството.

Член 96

Никој не може да биде избран за претседател, потпретседател и секретар на Академијата повеќе од двапати едно по друго.

Член 97

Ако местото на претседател, потпретседател или секретар на Академијата од било кои причини остане упразнето пред истекот на времето за кое тие се избрани ќе се свика заседание на Собранието за избор на претседател, потпретседател или секретар на Академијата најдоцна еден месец по упразнувањето на местото. Лицата избрани на ова заседание остануваат на функцијата до истекот на времето за кое бил избран носителот на функцијата на упразнетото место.

Доколку до редовните избори за функциите од претходниот став остануваат помалку од 6 месеци не се врши нов избор, а Претседателството ќе определи кој од неговите членови ќе ја презема соодветната должност.

Редакциски одбор

Член 98

Редакцискиот одбор е советодавно тело на Претседателството, кое дава мислења за целисходноста од печатење на определени дела во издание на Академијата, за делата што треба да се внесат во издавачкиот план; за редот по кој ќе се печатат делата во издание на Академијата и за видот на публикацијата во која ќе се печати определено дело.

Член 99

Редакцискиот одбор го сочинуваат секретарот на Академијата и секретарите на одделенијата.

Претседател на Редакцискиот одбор е секретарот на Академијата.

Член 100

Седниците на Редакцискиот одбор се одржуваат по потреба.

Седниците ги свикува и ги раководи секретарот на Академијата.

VI. Издавачка дејност

Член 101

Академијата издава публикации од општ карактер (годишни извештаи за дејноста на Академијата и нејзините одделенија, заеднички периодични публикации и поголеми трудови), периодични публикации за работа на одделенијата, како и индивидуални трудови и расправи, монографии, стручни извештаи (реферати) и предавања одржани во Академијата.

Видовите публикации ги утврдува Претседателството на Академијата.

Член 102

Индивидуалните трудови се печатат на македонски а врз основа на одлука на соодветното одделение донесена во согласност со Претседателството на Академијата можат да се печатат и на некои од јазиците на народите на Југославија или на странски јазик.

Резиме на трудовите и пократки стручни соопштувања, по барање на авторот можат да се печатат на некои од јазиците на народите на Југославија или на странски јазик и без посебна постапка.

Авторското право на индивидуалните трудови го задржува авторот.

Член 103

За големината на тиражот на изданијата решава Претседателството по предлог од соодветното одделение.

Авторот добива бесплатно 25 посебни егземплари од својот труд. Посебниот егземпляр има ознака на насловната страна.

На авторот односно приредувачот на посебно издание на Академијата му следуваат 20 егземплари од изданието.

Претседателството на Академијата може да заклучи, одделни изданија на Академијата да им се подаруваат на одделни лица, научни, уметнички и други организации и да дозволи продажба со попуст на изданијата на Академијата.

Член 104

Поблиски одредби за издавачката дејност ќе се пропишат со Правилникот за издавачка дејност што го донесува Претседателството на Академијата.

VIII. Администрација на Академијата

Член 105

За вршење на административните, финансиските, техничките и другите општи работи Академијата има Администрација.

Член 106

Работата на Администрацијата ја раководи административниот секретар на Академијата што го именува Претседателството на Академијата.

Административниот секретар ги има правата на старешина на орган во поглед засновањето и престанокот на работниот однос на работниците во администрацијата.

Член 107

Административниот секретар ја организира работата на Администрацијата во согласност со насоките на Претседателството на Академијата и по упатствата на секретарот на Академијата.

Административниот секретар му поднесува на Претседателството на Академијата годишен извештај за работата на Администрацијата, а по барање од Претседателството односно секретарот на Академијата поднесува и повремени извештаи за работата на Администрацијата.

Административниот секретар ги потпишува актите што ги упатува Администрацијата, а може да ги овласти раководителите на организационите единици да потпишуваат определени акти.

Член 108

Административниот секретар е помошен наредбодател за извршување на финансискиот план на Академијата и на завештанијата (фондовите), во рамките на овластувањата добиени од претседателот на Академијата.

Член 109

За административен секретар се именува лице со факултетска спрема и способност за раководење, познавање на најмалку еден странски јазик и пет години пракса.

Административниот секретар се именува врз основа на конкурс за време од четири години, а може по истекот на тој рок повторно да биде именуван.

Во случај на отсутност административниот секретар го заменува лице што ќе го определи Претседателството на Академијата.

Член 110

Администрацијата на Академијата ги има следните организациони единици:

1. Канцеларија на Претседателството;
2. Реферат за публикации;
3. Реферат за јавни собири и врски со домашни и странски академии, научни и уметнички установи;
4. Реферат за правни работи;

5. Отсек за персонални и општи работи;
6. Отсек за сметководство;
7. Фотолабораторија.

Претседателството може, по потреба, да врши измени во организацијата на Администрацијата.

Член 111

Канцеларијата на Претседателството ги врши сите административни и технички работи во врска со работата на претседателот, потпретседателот и секретарот на Академијата, како и со работата на секретарите на одделенијата.

Член 112

Рефератот на публикации подготвува техничка редакција и коректура на ракописите одобрени за печатење, како и на сите редовни и повремени публикации и посебни изданија на Академијата и нејзините одделенија, ги организира работите на лекторите за странски јазици и јазични редакции на ракописите за кои тоа се бара; соработува со Редакцискиот одбор; подготвува налози за печатење и умножување; го евидентира движењето на ракописите од нивното одобрување за печатење до извршувањето на печатењето и врши други работи во врска со печатењето на сите изданија на Академијата.

Член 113

Рефератот за јавни собири и врски со домашни и странски академии, научни и уметнички установи ги врши сите работи околу подготвувањето и одржувањето на конгреси, симпозиуми, советувања и други јавни собири и изложби и им помага на организационите одбори околу организирањето на јавните собири и изложби и работа по нивни упатства.

Рефератот ги врши и сите административни, стручни и технички работи околу воспоставувањето, одржувањето и развивањето на врските со домашните и странски академии, научни и уметнички установи како и со одделни научници, уметници и истакнати стручњаци; ги организира и врши сите работи околу поканувањето, приемот и престојот на гостите на Академијата од земјата и

странство; ги врши и работите во врска со патувањето на членовите и соработниците на Академијата во земјата и странство.

Член 114

Рефератот за правни работи ги подготвува општите и поединечните акти што ги донесува Академијата, ја застапува Академијата пред суд и други органи и ги составува поднесоците што им се упатуваат; ги подготвува правилата и другите документи за завештанијата (фондовите) и води евиденција за нив во соработка со Отсекот за сметководство; подготвува материјал за изработка на девизните планови и врши други работи околу нивното извршување.

Член 115

Отсекот за персонални и општи работи ги врши сите персонални работи за членовите и соработниците на Академијата и за работниците на стручните служби и на администрацијата на Академијата и работите на архива доколку овие не се задржани за канцеларијата на Претседателството, како и сите други работи што не се во делокруг на останатите организациони единици.

Во отсекот постои техничка служба што ги врши сите работи во врска со одржувањето и функционирањето на телефонските, електричните, сигналните и други инсталации, работите во врска со одржувањето на чистотата и хигиено-техничката заштита и работите на пријавницата.

Член 116

Отсекот за сметководство ги врши сите работи во врска со подготвувањето и обработката на материјалите за изработка на финансискиот план и завршната сметка на Академијата; благајничките работи и работите на економатот; сметководните работи на завештанијата (фондовите) работите во врска со одржувањето на зградата и инвентарот; води евиденција за финансиското и материјалното работење во врска со извршувањето на финансискиот план.

Во рамките на Отсекот постои економат и складиште.

Економатот врши набавка, сместување, чување и издавање на материјали.

Складиштето врши прием на отпечатените книги и умножените ракописи, нивно чување, дистрибуција и експедиција со пакување; води соодветна

евиденција и врши други работи во врека со приемот и дистрибуцијата на изданијата на Академијата.

Член 117

Фотолабораторијата изработува микрофилмови, фотокопии и дијапозитиви на текстови, цртежи, фотографии и дијаграми и врши други сликања за потребите на научната работа.

Член 118

Организационите единици на администрацијата соработуваат меѓусебно и ја усогласуваат својата работа, особено кога заеднички учествуваат во извршувањето на одделни работи, како што е организирањето на јавните собири и сл.

Член 119

Работата на организационите единици ја раководат раководителите на единиците, кои се одговорни за навремено и правилно извршување на работите од делокругот на единиците пред административниот секретар на Академијата.

Самоуправување

Член 120

Работните луѓе што работат во организационите единици на Администрацијата и работните луѓе што работат во стручните служби на Академијата, како и соработниците на Академијата што се во постојан работен однос во Академијата, ја сочинуваат работната заедница на Академијата.

Работните луѓе што како членови на работната заедница работат во Академијата имаат право на самоуправување според начелата на самоуправување на работните луѓе во управата.

Член 121

Работните луѓе што како членови на работната заедница работат во Академијата остваруваат лични доход според резултатите на вложениот труд.

Распределбата на личниот доход се врши врз основа на критериумите и мерилата утврдени со посебен правилник што го донесува работната заедница во Академијата и административниот секретар во согласност со Претседателството на Академијата.

Висината на личниот доход на административниот секретар ја определува Претседателството на Академијата.

Член 122

Самоуправувањето, работните и другите меѓусебни односи на работните луѓе што како членови на работната заедница работат во Академијата се уредуваат со посебен правилник што го донесува работната заедница во согласност со административниот секретар на Академијата.

Правилникот го потврдува Претседателството на Академијата.

IX. Средства и распределба на средствата

Член 123

Академијата остварува средства од:

- буџетот на Републиката;
- соодветните фондови на општествено-политичките заедници;
- работните и други организации;
- сопствени приходи;
- подароци, завештанија и други извори утврдени со закон.

Академијата ги остварува своите средства врз основа на програмата за својата работа и договорените задачи.

Член 124

Средствата на Академијата се распределуваат со финансискиот план на Академијата.

Финансискиот план го донесува Собранието на Академијата

Член 125

Академијата има:

- деловен фонд;

- фонд за научни дејности;
- фонд за унапредување на науките и уметностите;
- фонд за издавачка дејност;
- резервен фонд;
- фонд за заедничка потрошувачка.

Академијата може да образува и други фондови.

Распределбата на средствата на фондовите ја врши Собранието на Академијата.

Член 126

Средствата на фондот за научни дејности се употребуваат за финансирање на програмата за научните дејности на Академијата.

Член 127

Средствата на Фондот за унапредување на науките и уметностите се употребуваат за работа врз посебни проблеми во областа на науките и уметностите, како и финансирање на иследувањата во областа на науките и уметностите што ги вршат редовните и дописните членови на Академијата.

Член 128

Средствата на Фондот за издавачка дејност се употребуваат за подмирување на трошоците за печатење на изданијата на Академијата и за унапредување на издавачката дејност.

Член 129

Во поглед на образувањето на деловниот, резервниот и фондот за заедничка потрошувачка и употребувањето на средствата од тие фондови се применуваат општите прописи.

X. Завештанија

Член 130

Академијата може да има завештанија и фонд за завештанија од имовината што завештателите ѝ ја оставиле.

Одлука за прифаќање на оставината односно завештанието (фондот) донесува Претседателството на Академијата. Оценувајќи го секој случај посебно од аспект на дејност на Академијата.

Член 131

Претседателството на Академијата, според намената на завештанијата пропишува правила за секое завештание (фонд).

Во правилата на завештанието (фондот) се назначува завештателот, видот и обемот на имовината и намена на завештанието (фондот).

Член 132

Фондовите на завештанијата ги управува Претседателството на Академијата во согласност со волјата на завештателот (фондот).

XI. Општи акти на Академијата

Член 133

Академијата покрај Статутот донесува правилници, одлуки и упатства.

Иницијатива за донесување, односно изменување и дополнување на општите акти даваат Претседателството, одделни одделенија или група од најмалку пет члена на Академијата.

Пред утврдувањето, предлозите на општите акти се доставуваат на мислење на одделенијата и другите работни тела на Академијата.

Член 134

Општите акти се објавуваат на огласната табла во просториите на Академијата или во некое издание на Академијата.

Член 135

Општите акти влегуваат во сила осмиот ден по нивното објавување.

Во исклучителни случаи, општиот акт може да влезе во сила и во рок покус од осум дена, но најрано наредниот ден од денот на објавувањето.

XII. Завршни одредби

Член 136

До донесувањето на правилникот за работните и другите меѓусебни односи на работните луѓе во Академијата, конкурсите за прием на работници ги распишува Претседателството на Академијата, а решенијата за прием на работа ги донесува секретарот на Академијата.

Член 137

Овој Статут влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето.

Бр .55

8 март Скопје 1968

Претседател,

акад. Блаже Конески, с. р.

ПАМЯТНАЯ КНИГА О СОЗДАНИИ МАКЕДОНСКОЙ
АКАДЕМИИ НАУК И ИСКУССТВ
РЕЗЮМЕ

Эта памятная книга представляет собою первую публикацию Македонской академии наук и искусств в Скопье, Социалистическая Республика Македония, СФР Югославия. В ней описываются основание Академии и некоторые события в самом начале ее работы. По сути дела эта книга является выражением благодарности всем, кто оказал помощь в создании Македонской академии или приветствовал это создание. Она также выражает и большое желание наладить тесное и плодотворное сотрудничество между нашей Академией и как можно большим числом академий и других подобных учреждений в мире.

Памятная книга состоит из девяти частей.

В первой части речь идет о принятии Закона о Македонской академии наук и искусств в Собрании Социалистической Республики Македонии, состоявшемся 23. 2. 1967 года, предложение о котором внес председатель Исполнительного совета, и в обсуждении которого участвовало большое число депутатов.

Вторая часть относится к работе Учредительной комиссии по избранию первых членов Академии. Комиссия была основана 20. 4. 1967 года, и в ней были представлены все остальные четыре академии Югославии. Она 18 августа 1967 года в г. Охриде избрала первых четырнадцать действительных членов Македонской академии.

Третья часть касается учреждения Академии 9 октября в Скопье. Президентом Академии был избран акад. Блаже Конески, вице-президентом акад. Харалампие Поленакович, а секретарем акад. Гьорги Филиповски.

В четвертой части книги дается описание торжественного открытия Академии в Скопье 10 октября 1967 года, и приводятся приветственные речи председателя Собрания СРМ и президентов всех югославских академий наук и искусств.

Пятая часть посвящена приему Македонской академии в члены Совета академий наук и искусств Социалистической Федеративной Республики Югославии 5. 12. 1967 года в Белграде.

В шестой части дается обозрение отечественных и зарубежных откликов на создание Академии. Дан и список иностранных академий, приветствовавших создание Академии и выразивших желание сотрудничать .

Подарки и грамоты по поводу основания Академии рассматриваются в седьмой части книги. Собрание Социалистической Республики Македонии вручило Академии грамоту и подарило ей скульптуру Димче Тодоровского „Св. Климент Охридский“. Городское собрание Скопья уступило Академии здание для работы и часть своего фонда художественных картин, а также ассигновало 5.000.000 старых динаров на покупку македонских изданий и обеспечило соответствующее участие в приобретении места для нового здания Македонской Академии.

В последних двух частях приводится Закон об Академии и Устав Академии, который был принят на внеочередном заседании Академии, состоявшемся 8. 3. 1968 года в Скопье.

MEMORIAL FOR THE ESTABLISHMENT OF THE MACEDONIAN ACADEMY
OF SCIENCES AND ARTS
A SUMMARY

This memorial is the first book published by the Macedonian Academy of Sciences and Arts in Skopje, Socialist Republic of Macedonia, Socialist Federal Republic of Yugoslavia. It tells of the establishment of the Academy and of some actions at the very beginning of its work. By itself, in fact, this book is an expression of gratitude to all who either contributed to or greeted the creation of the Macedonian Academy. By presenting the Academy to the world this book shows the great desire of this institution to connect itself closely with as many academies and other similar institutions in the world as possible for the promotion of a fruitful cooperation between them and itself.

The memorial contains nine sections.

Its first section describes the passing of the Bill for the Macedonian Academy of Sciences and Arts in the Assembly of Socialist Republic of Macedonia, at its session held on February 23rd, 1967, to which the President of the Executive Council submitted an exposition which was discussed by a considerable number of representatives.

Its second section describes the work of the Enrolling Commission and its choice of the first members of the Academy. The Commission was nominated on April 20th, 1967, and consisted of representatives from all the four remaining academies in Yugoslavia. It made the choice of the first fourteen full members of the Macedonian Academy in Ohrid, on August 18th, 1967.

Its third section is related to the constitution of the Academy on October 9th, in Skopje. The Academician Blaže Koneski was then elected as its president, the Academician Haralampie Polenakovik as its vice-president, and the Academician G'org'i Filipovski as its secretary.

Its fourth section gives a description of the formal opening of the Academy in Skopje, on October 10th, 1967, and of the presents, and words of greetings addressed by the President of the Assembly of SRM, and the presidents of all the other academies of sciences and arts in Yugoslavia.

Its fifth section describes the acceptance of the Macedonian Academy as a member of the Council of the academies of sciences and arts of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia on December 5th, 1967, in Belgrade.

Its sixth section relates the response that the establishment of the Academy occasioned both at home and abroad. There is given a list of the academies from abroad which greeted the establishment of the Macedonian Academy and expressed a desire for cooperation.

The gifts and charters occasioned by the establishment of the Academy are considered in the seventh section. The Assembly of the Socialist Republic of Macedonia gave the Academy a charter and presented it with the sculpture of St. Clement of Ohrid by the academic sculptor Dimče Todorovski. The City Assembly of Skopje let the Academy have the use of a building, let it use a part of its works of art, and allocated 5.000.000 old dinars for the acquisition of Macedonian publications, and reserved it a corresponding participation in the realization of a site for the future new building of the Macedonian Academy.

The last two sections contain the Bill for the Academy and the Statute of the Academy, which was passed at the extraordinary session of the Academy, held on March 8th 1968, in Skopje.